

به نام پروردگار مهربان

کامل‌ترین مرجع

جلد ۱ / تعلیم و تربیت اسلامی

درسنامه + تست

«مهارت معلمی + دین و زندگی» واقعاً جامع کنکور فرهنگیان

حامد دورانی، سیدهادی هاشمی
زهرا جعفری یزنی

کامل‌ترین
بانک تست
درسنامه جامع
پاسخنامه
پر نکته

• برای دریافت
محتوای تکمیلی این
کد رو اسکن کن.

مشترک همه رشته‌ها

به خاطر انسانی‌ها:

سلام!

در شرایط قحطی و خشکسالی، برادران یوسف (ع) به نزد ایشان آمدند و از او که در مقام عزیز مصر بود، درخواست یاری نموده و گفتند:

﴿يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَْنَا الضَّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعِهِ مُرْجَاً قَاوِفَ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ﴾

(سوره یوسف - آیه ۸۸)

ای عزیز مصر، ما با همه اهل بیت خود به فقر و قحطی و بیچارگی گرفتار شدیم و با متاعی ناچیز و بی‌قدر (به حضور تو) آمدیم، پس بر قدر احسانت نسبت به ما بیفز و از ما به صدقه دستگیری کن که خدا صدقه‌دهندگان را نیکو پاداش می‌دهد.

... و این، شرح حال امروز ماست ای عزیز زهرا (س)

تقدیم به حضرت عشق، مهدی موعود (عج) ... به امید نگاهی

آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند آیا بود که گوشه چشمی به ما کنند

می‌دونیم که خیلی سخته زمانی که داری برای کنکور آماده میشی، باید برای قبولی تو آزمون فرهنگیان هم بری سراغ یکسری منابع و کتاب جدید! اما تویی که به جای غُر زدن، این کتاب رو گرفتی و می‌خوای این استرس رو برای خودت یه فرصت کنی و به چیزی که می‌خوای برسی، نشون میدی خیلی از رقبات جلوتری! چون خیلی‌ها فقط غُر می‌زنن و سمت این درس‌های جدید که اضافه شده (دین و زندگی، مهارت معلمی و هوش و استعداد معلمی) نمی‌رن و فقط روی درس‌های اختصاصی‌شون تمرکز می‌کنن. ولی مطمئن باش تویی که سمت این کتاب اومدی برنده‌ای دوست من. قبل از اینکه خوندن کتاب رو شروع کنی، بهتره بدونی که ما توی درسنامه و تست‌ها چیکار کردیم!

درسنامه

درسنامه‌ها دو تا بخش اصلی داره: اول، «خلاصه نموداری» مطالب درس هست و دوم، «درسنامه جامع» که متن کتاب، آیات و روایات و هر چیزی رو که برای پاسخ دادن به تست‌ها لازم دارید به صورت کامل بررسی کردیم. اگر وقت کافی دارید، اول درسنامه جامع رو بخونید و بعد، برای مرور از «خلاصه نموداری» استفاده کنید.

تست

بچه‌ها یادتون باشه تسلط به متن کتاب درسی و آیات، همچنین ارتباط آیات و روایات خیلی اهمیت داره. تست‌ها رو در دو سطح آوردیم. چون تا حالا یکبار بیشتر کنکور فرهنگیان برگزار نشده و سطح و تیپ سؤالات خیلی مشخص نیست؛ اما ما فکر می‌کنیم که باید مشابه کنکورهای دین و زندگی در گذشته باشه حالا یا کمی ساده‌تر یا در همون سطح! برای شروع تست‌های بخش **📖 برای شروع...** رو جواب بدین. این تست‌ها در سطح متوسط طرح شدن و با جواب دادن به اون‌ها متوجه می‌شین که آیا به متن و مفاهیم اصلی مطالب کتاب مسلط هستید یا خیر! اگر جواب‌تون بله بود، تست‌های **🌟 برای انفجار...** رو شروع کنین. در این قسمت تست‌های مفهومی‌تر و در سطح کنکور و حتی کمی دشوارتر رو براتون آوردیم که همه‌جوره برای آزمون آماده باشین.

در بخش **📖 حالا کنکور...** هم تست‌های کنکورهای گذشته رو آوردیم. طبیعیه که در بخش دین و زندگی کنکورهای زیادی برگزار شده و ما هم خیلی تست کنکور براتون آوردیم، در کتاب مهارت معلمی ما زرنگی کردیم و اگر مطالب مشابهی با کتاب دین و زندگی داشته و در کنکور ازش تست اومده، اون تست‌ها رو براتون آوردیم.

آزمون

در این بخش ما دو آزمون تألیفی و تمامی آزمون‌های رشته‌های انسانی، تجربی، ریاضی، هنر و زبان را قرار دادیم تا در دوران جمع‌بندی با حل این آزمون‌ها حسابی بتونی خودت رو محک بزنی!

قدردانی

بریم که تشکر کنیم از همه کسانی که به ما در تولید این کتاب کمک کردن، اما قبلش از خانواده‌های عزیزمون که نبودن‌های ما رو تحمل کردن تا این کتاب در زودترین زمان ممکن به دست شما برسه متشکریم. توی مهر و ماه یک خانواده‌ایم و همه در کنار هم، همه تلاش‌مون رو می‌کنیم که یک کتاب با کیفیت به دست‌تون برسونیم. از آقای اختیاری که مدیریت انتشارات هستن گرفته تا تیم خوب تألیف، تولید و ویراستاری. از همه این عزیزان خیلی خیلی ممنونیم.

همچنین، منتظر نظرات شما برای بهبود این کتاب هستیم لطفاً و حتماً نظرتون رو بگین تا بتونیم کتاب بهتری رو برای سال‌های بعد به دست دوستامون برسونیم.

ارادت‌مند شما

گروه مؤلفین

مهارت‌های معلمی

درسنامه
پرسش

۱۷	۶	فصل اول - ارزش و امتیاز کار معلمی
۵۹	۳۰	فصل دوم - صفات معلم
۱۰۴	۷۴	فصل سوم - وظایف معلم

دین و زندگی - پایه دهم

۱۲۷	۱۲۲	درس ۹ (انسانی) / درس ۸ (ریاضی و تجربی) - آهنگ سفر
۱۳۹	۱۳۵	درس ۱۰ (اختصاصی انسانی) - اعتماد بر او
۱۵۰	۱۴۵	درس ۱۱ (انسانی) / درس ۹ (ریاضی و تجربی) - دوستی با خدا
۱۶۶	۱۵۹	درس ۱۲ (انسانی) / درس ۱۰ (ریاضی و تجربی) - یاری از نماز و روزه
۱۸۱	۱۷۷	درس ۱۳ (انسانی) / درس ۱۱ (ریاضی و تجربی) - فضیلت آراستگی
۱۹۲	۱۸۸	درس ۱۴ (انسانی) / درس ۱۲ (ریاضی و تجربی) - زیبایی پوشیدگی

دین و زندگی - پایه یازدهم

۲۰۸	۲۰۲	درس ۱۶ (انسانی) / درس ۱۱ (ریاضی و تجربی) - عزت نفس
۲۲۲	۲۱۷	درس ۱۷ (اختصاصی انسانی) - زمینه‌های پیوند
۲۳۴	۲۳۰	درس ۱۸ (اختصاصی انسانی) - پیوند مقدس
۲۴۶	۲۳۹	درس ۱۲ (اختصاصی ریاضی و تجربی) - پیوند مقدس

آزمون‌ها

آزمون
پاسخ

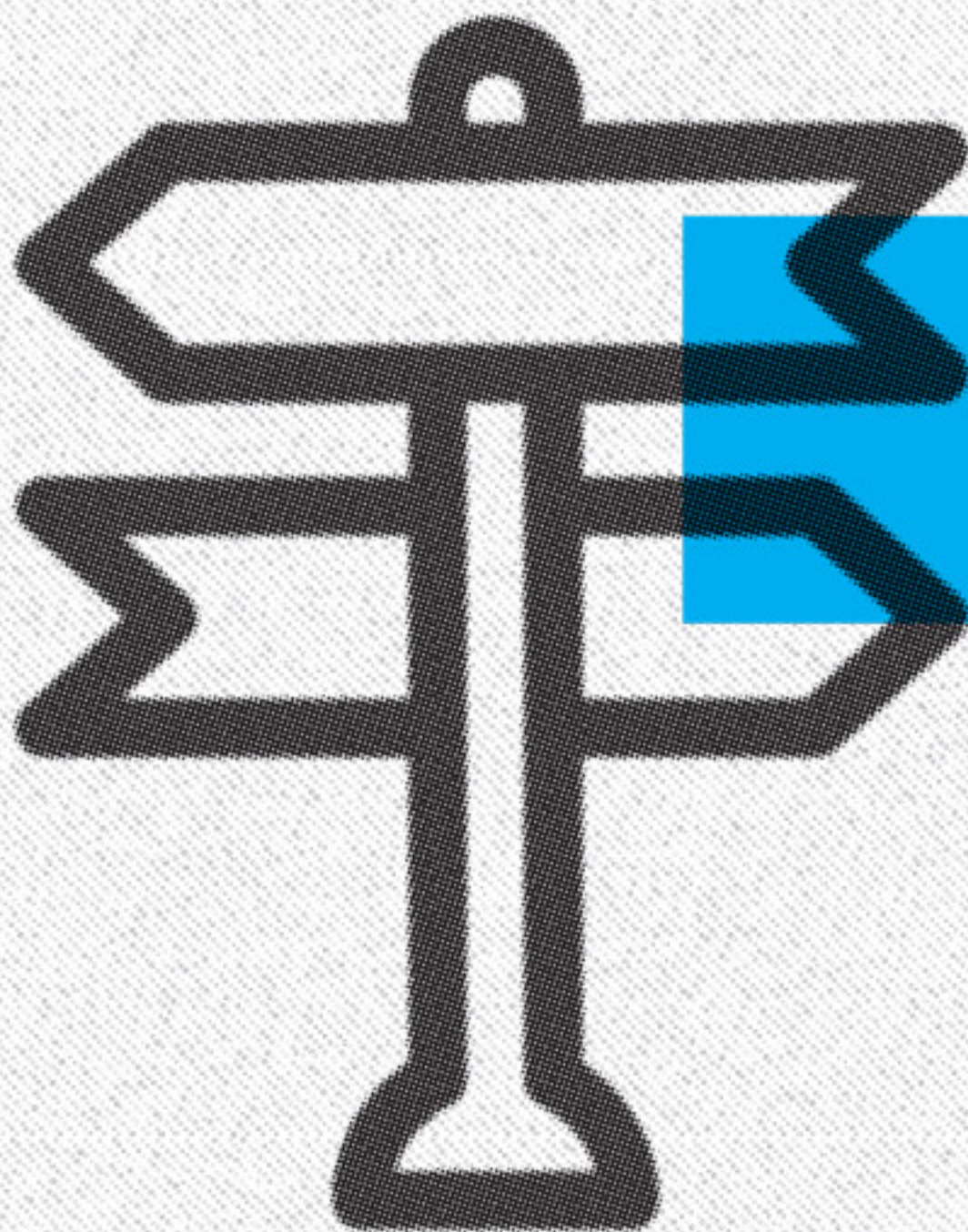
۳۳۶	۲۵۸	آزمون ۱ (تألیفی)
۳۳۷	۲۶۰	آزمون ۲ (تألیفی)
۳۳۸	۲۶۲	آزمون ۳ (کنکور علوم انسانی ۱۴۰۳)
۳۳۸	۲۶۴	آزمون ۴ (کنکور علوم تجربی ۱۴۰۳)
۳۳۹	۲۶۵	آزمون ۵ (کنکور علوم ریاضی و فنی ۱۴۰۳)
۳۴۰	۲۶۷	آزمون ۶ (کنکور زبان‌های خارجی ۱۴۰۳)
۳۴۱	۲۶۹	آزمون ۷ (کنکور هنر ۱۴۰۳)
۳۴۲	۲۷۱	آزمون ۸ (کنکور علوم انسانی ۱۴۰۴)
۳۴۳	۲۷۲	آزمون ۹ (کنکور علوم تجربی ۱۴۰۴)
۳۴۵	۲۷۴	آزمون ۱۰ (کنکور علوم ریاضی و فنی ۱۴۰۴)
۳۴۷	۲۷۶	آزمون ۱۱ (کنکور زبان‌های خارجی ۱۴۰۴)
۳۴۹	۲۷۷	آزمون ۱۲ (کنکور هنر ۱۴۰۴)

پاسخ‌نامه

۲۸۲	پاسخ‌نامه تشریحی
۳۵۱	پاسخ‌نامه کلیدی

مهارت‌های معلمی

مشاوره: سلام دوستان! آگه زمان کافه دارین که کتاب مهارت رو کامل بخونین، چند صفحه ورق بزنین و درسنامه جامع رو بخونین؛ به خصوص قسمت پیام آیات و ارتباطهای مفهومی و... رو خوب یاد بگیرین. آگه هم وقت کافه ندارین، با همین خلاصه نموداری مه تونین درصد خیلی خوبی بگیرین.

فصل اول

ارزش و امتیاز کار معلمی

خلاصه نموداری

۱ معلمی شغل نیست، عبادت است

- از چنان قداستی برخوردار است، که وصف «شغل» معلمی را سبک می کند.
- یک وظیفه الهی و یک کار مقدس است (علت)، زیرا **عبادتی چند منظوره** است. (معلول)
- انتقال علم و تجربه، انقاذ غریق و کلید عزت، بصیرت و مصونیت است.
- شغل **خدا و جبرئیل** است: «الرَّحْمَنُ ﴿عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾»
- بیشترین توصیف انبیا در قرآن این است که کارشان **تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه** بوده است: «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ»
- در سیزده آیه قرآن، واژه «**یستلونک**» نشان می دهد که پیامبر (ص)، معلم مردم بوده است.
- معلمی حامل معانی بلندی است (علت) و تقلیل آن به یک شغل ساده **کوته بینی** است. (معلول)

۲ معلمی یک انتخاب صحیح است

- مهم است که در شغل با چه چیزی سروکار داریم.
- معلم روی انسان ها کار می کند و با **روح و قلب و جان انسان ها** سروکار دارد.
- معلم مشغول توزیع علم است.
- اثر معلم روی شاگرد **گاهی** تا قیامت باقی می ماند و ادامه پیدا می کند.
- آیت الله گلپایگانی در نکوهش طلابی که به شاه خدمت می کردند فرمود: «اگر طلبه ای به جای تبلیغ و تحصیل دین، سراغ دربار رفت و بازوی آنان شد، نگوید رفتیم، بلکه بگوید: **لیاقت نداشتیم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت.**»
- سخن آیت الله گلپایگانی (علت) سبب بیمه شدن دیگر طلاب در برابر توطئه دربار شد. (معلول)
- خدمت به انسان ها با تولید و توزیع و مصرف علم و حیات بخشیدن به دل و جان انسان ها، **گام برداشتن در مسیر انبیاست** و مشغول شدن به کاری جز این برای معلم، **خسارت** است.

۳ معلمی در نگاه معصومین (ع) جایگاه رفیع دارد

- در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با عباراتی چون **معلم، مربی یا پدر** یاد شده است.
- جایگاه ممتاز معلمان:
- رسول خدا (ص): «**بالاترین صدقات آن** است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.»
- رسول خدا (ص): «راهنمایی کننده به راه خیر، مانند **انجام دهنده آن** است.»
- امام باقر (ع): «تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم دهنده امور نیک **استغفار می کنند.**»
- امام حسین (ع) به معلم فرزندش صد دینار هدیه دادند و در پاسخ به اعتراض مردم فرمودند: «**أَيْنَ يَقَعُ هَذَا مِنْ عَطَائِهِ يَغْنِي تَعْلِيمَهُ: این مبلغ، در قبال تعلیمات او چه ارزشی دارد؟**»

۴ تربیت، کار خداست

- در قرآن خداوند بیشترین مرتبه با «الله» و سپس با «رب» توصیف شده، یعنی **ربوبیت زمانی کامل می شود که براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد.**
- معلم فقط علم آموزش نمی دهد، بلکه همه کمالات را با رفتار و گفتار و اخلاق خود به شاگردان منتقل می کند.
- ابزارهای خداوند برای تربیت که معلم هم باید بهره مند باشد: منطق و برهان - احساس و عاطفه - مثال و تشبیه - تاریخ و داستان - بیان الگوهای مثبت و منفی - هنر و اخلاق - وعده و تهدید
- هرچه معلم از **ابزارهای الهی** برای تربیت بیشتر بهره مند باشد (علت)، **توفیقات او بیشتر و بهتر** می تواند دانش آموزان را تربیت کند. (معلول)
- از «عالم دینی» به «**عالم ربانی**» تعبیر می شود، یعنی عالمی که **سروکارش با پروردگار است، صفت ربوبیت** را از خدا می گیرد و به دیگران منتقل می کند.
- امام سجاد (ع) در دعای مکارم الاخلاق از خداوند می خواهد: «الهی انطقنی بالهدی والهمنی التقوی: خدایا زبانم را به هدایت باز کن و تقوا را به من الهام کن»
- معلمی که به این مقام می رسد، با استفاده از ابزارهای الهی در مسیر رضای خدا، **انسان های خدایی تربیت می کند.**

۵ معلم کار پنج گروه از مهندسان را انجام می‌دهد

- گروه اول: مهندسی که کشف معدن می‌کند. ← معلم نیز استعدادهای شاگردش را کشف می‌کند.
 - گروه دوم: مهندسی که استخراج مواد می‌کند. ← معلم نیز شاگرد را از انحرافات خارج می‌کند.
 - گروه سوم: مهندسی که ذوب مواد می‌کند. ← معلم نیز با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند می‌کند.
 - گروه چهارم: مهندسی که قطعه‌سازی و طراحی قطعات ماشین می‌کند. ← معلم نیز با تدریس و تعلیم و تربیت، شاگرد را می‌سازد.
 - گروه پنجم: مهندسی که مونتاژ قطعات و نظارت بر آن‌ها می‌کند. ← معلم نیز با سعه صدر، تربیت‌شدگان را به هم متصل می‌کند و جامعه را تشکیل می‌دهد.
- معلم کار پنج گروه از مهندسان را نه بر روی جمادات، بلکه روی «انسان» که صاحب روح است انجام می‌دهد این موضوع، پیچیدگی کار معلمی را می‌رساند.

۶ معلم با گران‌ترین گوهر هستی سروکار دارد

- تقسیم‌بندی موجودات: جمادات، نباتات، حیوانات، انسان‌ها
 - معلم که تربیت انسانی با قابلیت رشد بی‌نهایت را بر عهده دارد کارش با بقیه مشاغل که روی جمادات و نباتات و حیوانات کار می‌کنند قابل قیاس نیست.
 - رشد هر چیزی محدود است، جز انسان. ارزش هر چیزی محدود است، جز انسان.
 - وصیت‌نامه شهیدی که در مسجد تربیت شده است: «جسمم را به خاک، روحم را به خدا و راهم را به شما می‌سپارم.»
 - انسانی که درست تربیت شود از فرشته برتر می‌شود و اگر منحرف گردد از حیوانات پست‌تر می‌شود: «أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ» که علت این انحراف غفلت است: «أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ»
- انواع غفلت:

- ۱ غفلت از خدا: «نسوا الله»
- ۲ غفلت از قیامت: «نسوا يوم الحساب»
- ۳ غفلت از وظیفه خود: «كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا»
- ۴ غفلت از محرومان: «وَلَمْ تَكُ تُطْعِمُ الْمَسْكِينِ»
- ۵ غفلت از توانمندی‌های خود و ارزش ذاتی وجودی انسان
- ۶ غفلت از ارزش عمر خود

کار و وظیفه معلم در برابر غفلت‌ها: زدودن غبار غفلت و بیدار کردن انسان‌های خوابیده‌ای که از گوهر عمر و زندگی‌شان غافل هستند.

۷ کار روی فکر افراد، ماندگار است

- از نشانه‌های برتری اعمال، ماندگاری آثار آن است. مثال: درخواست حضرت ابراهیم (ع) از خدا برای ماندگاری در تاریخ: «وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ» خداوند نیز دعایش را مستجاب کرد: «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»
- ایمان، به تنهایی کافی نیست و هدایت الهی باید تداوم داشته باشد (مکمل ایمان، تداوم هدایت): «سَيَهْدِين» زیرا فریاد توحید در تاریخ می‌ماند، حتی اگر مردم به آن گوش نکنند: «كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ»
- حضرت ابراهیم (ع) برای نسل خود نیز دعا می‌کرد: «خدایا رهبری امت و اقامه نماز را در ذریه من قرار بده»
- ماندگارترین کار، تعلیم و تربیت است که روی نسل جوان تأثیرپذیری و ماندگاری آن بیشتر است.

۸ کلاس‌داری را ساده ننگریم

- آیت‌الله گلپایگانی «معلمی» را بیشتر از «فقیه شدن» موردنیاز جامعه دانسته‌اند و آن را مورد رضایت امام زمان (عج) بیان کرده‌اند.
- آیت‌الله مشکینی درباره اهمیت معلمی فرمودند: «من حاضرم پاداش تدریس برای صدها طلبه فاضل را به تو بدهم و در مقابل پاداش این کلاس بیست نفری و تدریس برای بچه‌ها را به من بدهی.»
- مدرسه و دانشگاه، کارخانه انسان‌سازی است و در کلاس، آینده انسان رقم می‌خورد و افراد از پرتگاه‌های جهالت دور می‌شوند و مسیر زندگی و نقشه راه یک انسان تغییر می‌کند.

۹ معلم ربّانی، هادی و ناجی بشر است

- آموزش و تحصیلات هم دایمی است برای تحصیل‌کردگان و ایجاد وابستگی‌شان به ابرقدرت‌ها و هم وسیله نجات بشر از شر طغوت‌ها
- یکی از شاخصه‌ها و اهداف بزرگ حضرت موسی (ع) نجات بنی‌اسرائیل از شر فرعون بود: «أَنْ أَرْسَلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ»
- نشانه فقیه، آزاد کردن مردم از شر دشمنان است: «وَأَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ»
- یکی از وظایف انبیا در قرآن، رهاسازی افکار جامعه از غل و زنجیرهاست: «وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ»
- رشته‌های تحصیلی رفاه زیادی را آورده‌اند، اما بشر را آزاد نکرده‌اند؛ زیرا علم هست ولی ثمره علم نیست.
- علم حقیقی (علت)، نگاه انسان را توحیدی می‌کند (معلول): «ثَمَرَةُ الْعِلْمِ مَعْرِفَةُ اللَّهِ» - «ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ»
- کسی که علم واقعی داشته باشد (علت)، در تشخیص دنیا و آخرت اشتباه نمی‌کند (معلول)؛ مانند عالمانی که به کسانی که به ثروت قارون حسادت می‌کردند، گفتند: «وَيَلْكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ»
- گرفتن مدرک نشانه بلوغ عقل و کمال انسانیت نیست (علت)، زیرا عالم ربّانی باید حیات‌آفرین و نجات‌بخش باشد (معلول)
- مشکل بزرگ امروز جامعه بشری: جدا شدن مادیات از معنویات، جدا شدن دنیا از آخرت، و در یک کلام جدا شدن علم از دین است. جدا شدن «اقرأ» از «باسم ربّک» یا جدا شدن «يَقْلُمُهُمْ» از «يُزَكِّيهِمْ».

هنر معلم: آموزش مسائل علمی با نگاه توحیدی و تربیتی است، نه آموزش خواندن و نوشتن و مسائل پیچیده
ثمره آموزش با نگاه توحیدی: شکوفایی علم، حلم، حیات قلب، استقامت، معرفت و انسانیت
معلم ربّانی، هادی و ناجی است و ارزش کار او به حیات دل‌ها و نجات انسان‌هاست.

۱۰ کار خود را مقدس بدانیم

علم را باید مقدس دانست به دو دلیل:

۱ خداوند به قلم قسم خورده است: «وَالْقَلَمُ»

۲ خداوند به آنچه نوشته می‌شود، قسم خورده است: «وَمَا يَسْطُرُونَ»

اسلام برای آموزش محدودیتی ندارد: ۱- نامحدود بودن علم از نظر زمانی در سخن پیامبر (ص): «أَطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ إِلَى اللَّحْدِ» ۲- نامحدود بودن علم از نظر مکانی در سخن پیامبر (ص): «لَوْ كَانَ الْعِلْمُ مَنْوُطًا بِالثَّرْيَا لَتَنَاوَلَهُ رِجَالٌ مِنْ فَارِسٍ» ۳- نامحدود بودن علم از نظر جغرافیایی در سخن پیامبر (ص): «أَطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ» ۴- نامحدود بودن علم از نظر محدودیت مقداری در قرآن کریم: «فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ» ۵- نامحدود بودن علم از نظر محدودیت جانی در سخن پیامبر (ص): «لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَّبُوهُ وَ لَوْ يَسْفِكُ الْمُهْجَ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ» ۶- نامحدود بودن علم از نظر محدودیت‌های انسانی در قرآن کریم: «فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورَى سَوَاءَ أَخِيهِ» ۷- نامحدود بودن علم از نظر دین و مکتب در رفتار پیامبر (ص): حضرت محمد (ص) بهای آزادی اسیران جنگی را آموزش خواندن و نوشتن به ده مسلمان قرار دادند.

ارزش آموزش در قرآن کریم: «اگر سنگ آموزش دیده برای شما شکاری بیاورد، آن شکار برای شما حلال است.»

در داستان عزیر نبی (ع) خداوند نشان می‌دهد مرگ صد ساله هم برای فراگیری یک نکته ارزشمند است.

۱۱ تعلیم و تربیت باعث حیات معنوی مخاطب می‌شود

حیات معنوی در قرآن: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»

انواع حیات: گیاهی، حیوانی، فکری و ابدی

دعوت انبیا به حیات حیوانی نیست؛ بلکه مقصودشان حیات فکری، عقلی، اخلاقی، اجتماعی و در یک کلام حیات انسان در تمام زمینه‌هاست.

حیات انسان ثمره ایمان و عمل صالح است: «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ» که انبیا مردم را به آن دعوت کرده‌اند: «إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»

اطاعت از فرامین خدا و انبیا، رمز رسیدن به زندگی پاک و طیب (حیات انسان) است: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنشَى وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً»

معلم با پیروی از خدا و انبیا و با نفس مسیحایی خود به دانش‌آموزان حیات می‌بخشد.

اگر معلم، رسالت خود را الهی، نبوی و علوی بداند (علت) و اتصال خود را با خدا و اولیایش مستحکم کند (علت)، دارای نفس مسیحایی می‌شود (معلول)

و کار او، کار انبیا می‌شود. (معلول)

علم بدون تزکیه مانند سوزن بدون نخ فقط صدمه می‌زند.

۱۲ ارزش علم بیش از هر چیزی است

نمونه اول: خداوند در هنگام بیان آفرینش انسان، خود را: «کریم؛ بزرگوار، گرامی» معرفی می‌کند: «يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا عَزَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ * الَّذِي خَلَقَكَ

فَسَوَّآكَ فَعَدَلَكَ» اما هنگامی که سخن از علم، فرهنگ است، صفت: «اکرم؛ بزرگوارتر، گرامی‌تر» معرفی می‌کند: «إِقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ»

نمونه دوم: در سورة الرحمن نیز خداوند ابتدا به تعلیم قرآن اشاره می‌کند، سپس به آفرینش انسان: «الْزَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ»

دو نمونه قرآنی فوق، بیانگر ارزش علم و معلم و تعلیم است، علم و فرهنگ بالاترین ارزش را دارد، زیرا خداوند ابتداء راه هدایت: «عَلَّمَ الْقُرْآنَ» را قرار داده

سپس انسان را آفریده است: «خَلَقَ الْإِنْسَانَ»

درسنامه جامع

← ارزش و امتیاز کار معلمی

در گام اول، نوع نگاه ما به شغل معلمی در تعلیم و تربیت شاگردان و انجام این مسئولیت اثرگذار است. معلمی سرآمد شغل‌هاست. معلم نیازمند حقوق و تأمین نیازهای زندگی‌اش است، اما از دریچه مادیات به شغلش نمی‌نگرد.

کار معلم تعلیم و تربیت است. کار خدای متعال و پیامبران نیز تعلیم و تربیت است و اساساً عالم برای «تربیت انسان» خلق شده است. زمین مرکز آموزش و پرورش خداست. معلمان زمین، پیامبران‌اند و مسئولیت تربیت انسان را بر دوش دارند.

۱ معلمی شغل نیست؛ عبادت است

بعضی از کارها چنان قداستی دارند که توصیف «شغل» برای آن‌ها سبک می‌نماید مانند: مادری، که یک وظیفه الهی و جلوه‌ای از عبادت است، نه یک شغل!

معلمی هم یک کار مقدس محسوب می‌شود و عبادتی چند منظوره است.

معلمی، انتقال علم و تجربه، انقاز غریق (نجات دادن انسانی که در حال غرق شدن است) و کلید عزت، بصیرت و مصونیت است.

مفهوم اصلی معلمی شغل خداوند و جبرئیل است

آیات ۱ و ۲ / سورة الزحمن

﴿الزَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾

ترجمه: خداوند رحمان، قرآن را تعلیم فرمود.

پیام‌ها: ۱ خداوند رحمان در سورة الرحمن به بیان نعمت‌های الهی می‌پردازد. و اولین نعمتش را که نشان از اهمیت بسیار بالای آن دارد، آموزش قرآن به انسان بیان می‌کند. ۲ پس خداوند معلم انسان‌هاست و مهم‌ترین نعمت او، تعلیم قرآن است تا انسان‌ها با آن، راه سعادت را در پیش بگیرند.

﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ﴾

«ترجمه: و خداوند همه اسماء را به آدم یاد داد.

🔹 **پیام‌ها:** ۱ خداوند، معلم حضرت آدم (ع) بود و واسطه تعلیم، جبرئیل امین بود. آنچه که خداوند به آدم (ع) آموزش داد سراسر حقایق عالم، نام اولیای خود، اسامی همه جمادات و... بود. ۲ یکی از علل برتری انسان بر فرشتگان، بهره‌مندی او از علم است.

🔗 **ارتباطات:** عبارت «عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ» و آیات ابتدایی سورة الرحمن، «الرحمن * عَلَّمَ الْقُرْآنَ» اشاره به شغل معلمی خداوند و جبرئیل دارند و از این رو با یکدیگر هم‌مفهوم‌اند.

﴿يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ﴾

«ترجمه: به آن‌ها کتاب و حکمت می‌آموزد و پاکشان می‌گرداند.

🔹 **پیام‌ها:** ۱ انبیا به مردم، کتاب آسمانی و حکمت را که راه تشخیص خیر از شر است، می‌آموزند. ۲ آموزش کتاب و حکمت، مقدم بر تزکیه و لازمه آن است. تا کسی تعلیم نبیند، نمی‌تواند روح و جان را از آلودگی‌ها پاک و طاهر گرداند. به همین دلیل، انبیا باید ابتدا مردم را تعلیم دهند، سپس جان آن‌ها را از شر و بدی پاک کنند.

🔗 **ارتباطات:** این آیه با سیزده آیه در قرآن که با «يَسْأَلُونَكَ: (ای پیامبر) از تو می‌پرسند» آغاز می‌شوند و نشان از معلم بودن انبیا دارند، مرتبط است.

• معلمی کار انبیاست

◀ سیزده آیه در قرآن کریم با عبارت «يَسْأَلُونَكَ: (ای پیامبر) از تو می‌پرسند» همراه است که نشان از سؤال پرسیدن مردم از رسول خدا (ص) دارد و بیانگر نقش معلمی ایشان در جامعه اسلامی است.

◀ معلمی، واژه‌ای مقدس با بار معنایی خاصی است. همچون واژه کربلا که فراتر از یک شهر است و مفاهیم امامت، شهادت، ایثار، مقاومت، عصمت، اخلاص، عبادت، ظلم‌ستیزی و... دارد.

◀ کلمه معلم نیز اگر صرفاً به عنوان شغل ساده به آن نگاه شود، کوتاه‌بینی است. مانند اینکه به مرجع تقلید بگویند «آدم خوب» درحالی که این توصیف کفایت مقام مرجعیت را نمی‌کند.

۲ معلمی یک انتخاب صحیح است

◀ هر انسان یک شغل را انتخاب می‌کند، ولی مهم آن است که: ۱ در آن شغل با چه چیزی سروکار داری؟ و ۲ تأثیر شغلش تا کجاست؟

مقایسه سایر شغل‌ها و معلمی

مهندس و صنعتگر روی جمادات کار می‌کنند.	معلم روی انسان‌ها کار می‌کند.
پزشک روی جسم انسان‌ها کار می‌کند.	معلم با روح، قلب و جان انسان سروکار دارد.
تاجر مشغول توزیع کالا است.	معلم مشغول توزیع علم است.

• مقایسه اثرگذاری معلم در برابر دیگر شغل‌ها

◀ ساخته‌های انسانی به صورت موقتی منشأ اثرند، اما اثری که معلم روی شاگردانش می‌گذارد گاهی تا قیامت ادامه پیدا می‌کند.

◀ بعضی طلاب در زمان شاه با توطئه دربار، جذب نظام شاهنشاهی شدند و از شغل معلمی شانه خالی کردند، آیت‌الله گلپایگانی خطاب به آن‌ها فرمود:

«اگر طلبه‌ای به جای تبلیغ و تحصیل دین، سراغ دربار رفت و بازوی آنان شد، نگوید: رفتم؛ بلکه بگوید: لیاقت نداشتم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت.»

🔹 **پیام‌ها:** ۱ این سخن نشان‌دهنده اهمیت شغل معلمی است. این شغل از مبارک‌ترین کارهاست و مقایسه آن با مادیات بسیار اشتباه است. ۲ این سخن سبب شد تا سایر طلاب و مبلغان دینی در برابر توطئه درباریان بیمه شوند. ۳ شغل معلمی جایگاه ویژه‌ای دارد و معلمان لیاقت ویژه‌ای داشته‌اند و حضرت حجت (عج) آن‌ها را برای این کار انتخاب کرده است.

• انتخاب شغلی غیر از معلمی، خسارت است

◀ معلم که با تولید و توزیع و مصرف علم به انسان‌ها خدمت می‌کند و به دل‌ها و جان‌ها حیات می‌بخشد (علت)، در مسیر انبیا گام برمی‌دارد (معلول). اگر از این شغل جدا شود (علت) برنده نیست و **خسارت کرده است** (معلول)، این خسارت به فراخور شغلی که به جای معلمی انتخاب می‌شود، مراتبی دارد؛ چراکه خسارت دارای مراحل و تفاوت‌هایی است.

بهبتر است بدانید:

انواع خسارت	تبیین قرآنی
معامله بدی است.	«بَشِّرْهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ»
معامله سودی ندارد.	«فَمَا رِبْحُكُمْ تِجَارَتُهُمْ» پس تجارتشان سودی نکرد
معامله، خسارت و زیان است.	«إِشْرَافُ الضَّالَّةِ بِالْهُدَى» گمراهی را با هدایت معامله کردند.
معامله، غرق در زیان است.	«لَفِي خُسْرٍ» در خسارت و زیان است.
معامله، خسارتی بزرگ و آشکار است.	«خُسْرَانًا مُبِينًا» زیانی آشکار
معامله، خسارت در تمام ابعاد است.	«بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا» زیانکارترین (مردم) در کارها

۳ معلمی در نگاه معصومین جایگاه رفیع دارد

اهل بیت (ع) از مقام معلمی و ارزش آن، تجلیل فراوان کرده‌اند و در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با تعبیراتی چون معلم، مربی یا پدر یاد شده است.

مفهوم اصلی جایگاه رفیع معلمی

حدیث / رسول خدا (ص)

«بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد»

پیام‌ها: پیامبر (ص) تعلیم و تعلّم را بالاترین صدقات دانسته‌اند. صدقه دادن فقط کمک مادی نیست و گاهی آموزش دیگران هم صدقه به حساب می‌آید.

مفهوم اصلی جایگاه رفیع معلمی

حدیث / رسول خدا (ص)

«راهنمایی‌کننده به راه خیر، مانند انجام‌دهنده آن است.»

پیام‌ها: معلم از ثواب کارهای خیر شاگردانش بهره‌مند می‌شود. در واقع چون آن‌ها را به نیکی‌ها فرا می‌خواند، هر ثوابی که شاگردان در انجام کارهای خیر ببرند، انگار او نیز همان کار خیر را کرده است.

مفهوم اصلی جایگاه رفیع معلمی

حدیث / امام باقر (ع)

«تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم‌دهنده امور نیک استغفار می‌کنند.»

پیام‌ها: یکی از نشانه‌های جایگاه رفیع معلمی این است که همه جنبندگان برای او از خداوند طلب استغفار می‌کنند. این حدیث نشان می‌دهد که همه موجودات تحت فرمان خدا هستند و هر امری به آن‌ها شود (مانند استغفار برای معلم) آن‌ها مطیع و فرمانبردار پروردگارشان هستند.

امام حسین (ع): به معلم فرزندان صد دینار هدیه دادند و در پاسخ اعتراض مردم فرمودند:

مفهوم اصلی جایگاه رفیع معلمی

حدیث / امام حسین (ع)

«أَيُّ يَقْعُ هَذَا مِنْ عَطَائِهِ يَعْنِي تَعْلِيمَهُ»

ترجمه: این مبلغ در برابر تعلیمات او چه ارزشی دارد؟

پیام‌ها: ارزش کار معلمی بسیار بالاتر از آن مادیات است. امام حسین (ع) با دادن هدیه فقط می‌خواستند معلم فرزندان را تشویق کنند و گرنه پاداش معنوی معلمی بسیار فراتر از پاداش مادی آن است.

توجه: چهار حدیث فوق با هم مرتبط‌اند و بیانگر مفهوم مشترک «جایگاه رفیع معلمی در نگاه معصومین» می‌باشند.

۴ تربیت کار خداست

در قرآن کریم پس از نام مبارک «الله» بیشترین توصیف خداوند با کلمه «رب» است. این موضوع نشان می‌دهد که: «ربوبیت» زمانی کامل است که براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد، که خداوند همه را دارد.

معلمی، انتقال همه کمالات است

معلم تنها علم خود را به دانش‌آموزان منتقل نمی‌کند؛ بلکه می‌تواند همه کمالات را با رفتار و گفتار و اخلاق خود به دیگران منتقل کند.

آن زمان که شاگرد به یأس گرایش پیدا می‌کند، روح امید را در او بدمد.

آن هنگام که شاگرد به غرور گرایش پیدا می‌کند، او را هشدار دهد.

ابزارهای الهی برای تربیت مردم

۱ منطق و برهان ۲ احساس و عاطفه ۳ مثال و تشبیه ۴ تاریخ و داستان ۵ بیان الگوهای مثبت و منفی ۶ هنر و اخلاق ۷ وعده و تردید. در واقع هر چه معلم و استاد بهره‌شان از این ابزارهای الهی بیشتر باشد (علت)، توفیقات آن‌ها نیز بیشتر خواهد شد. (معلول)

عالم دینی، عالم ربّانی است

اتصال معلم، استاد و مربی به خداوند متعال، نقش مهمی در انجام مسئولیت‌های آن‌ها - که همان ارشاد و هدایت مردم است - دارد؛ لذا از عالم دینی به «عالم ربّانی» تعبیر می‌شود.

عالم ربّانی یعنی،

عالمی که سروکارش با پروردگار است.

در راه خدا، برای خدا و با اسلوب و اخلاق خداپسندانه تعلیم می‌دهد.

از خداوند متعال صفت ربوبیت را می‌گیرد و به دیگران منتقل می‌کند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

تست‌های تمرین و دست‌گرمی

برای شروع...

ارزش ۱ تا ۶

۱. کدام مورد از ارزش‌های معلمی نیست؟
 - (۱) معلمی شغل نیست، عبادت است.
 - (۲) معلمی یک انتخاب صحیح است.
 - (۳) معلم با گران‌ترین گوهر هستی سروکار دارد.
 - (۴) معلم از دریچه مادیات به شغلش نمی‌نگرد.
۲. آیاتی که نشان‌دهنده سؤال کردن مردم از پیامبر است در بردارنده کدام عبارت‌اند و چرا معلمی یک کار مقدس است؟
 - (۱) «یَسْأَلُونَكَ» - زیرا عبادتی چند منظوره است.
 - (۲) «يَعْلَمُهُمُ الْكِتَابُ» - زیرا عبادتی چند منظوره است.
 - (۳) «یَسْأَلُونَكَ» - چون با ارزشمندترین گوهر هستی سروکار دارد.
 - (۴) «يَعْلَمُهُمُ الْكِتَابُ» - چون با ارزشمندترین گوهر هستی سروکار دارد.
۳. پرکاربردترین توصیف قرآن درباره انبیا چیست؟
 - (۱) کار پیامبران، تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه بوده است.
 - (۲) همگی دانش‌آموز مکتب توحیدی خدا و جبرئیل بوده‌اند.
 - (۳) عالم ربّانی که ربوبیت الهی را به دیگران منتقل می‌کند.
 - (۴) آن‌ها الگوهای برتر اخلاقی و عملی برای انسان‌ها بوده‌اند.
۴. گام اول که در تعلیم و تربیت و انجام این مسئولیت اثرگذار است، چیست؟
 - (۱) پیروی از خدا و انبیا در تعلیم
 - (۲) شناخت جایگاه معلمی نزد معصومین (ع)
 - (۳) نوع نگاه ما به شغل معلمی
 - (۴) آشنایی با ابزارهای هدایت الهی و بهره‌مندی از آن‌ها
۵. چرا تقلیل مفهوم معلم به یک شغل ساده کوتاه‌بینی است؟
 - (۱) معلمی نیازمند پنج تخصص مهندسی است.
 - (۲) معلم نیازمند پنج تخصص مهندسی است.
 - (۳) معلم واژه‌ای مقدس است و بار معنایی خاصی دارد.
 - (۴) به معلمی از دریچه مادیات نباید نگاه کرد.
۶. چرا آیت‌الله گلپایگانی سخن: «بگویند: لیاقت نداشتیم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت» را فرمودند؟
 - (۱) عده‌ای از مبلغان در دام درباریان افتاده بودند.
 - (۲) عده‌ای از مبلغین از معلمی کسب درآمد می‌کردند.
 - (۳) برخی از مبلغین در کنار معلمی به مشاغل دیگر روی آورده بودند.
 - (۴) برخی از مبلغین در خارج از حوزه گناه می‌کردند.
۷. پیامبر (ص) بالاترین صدقات را چه دانسته‌اند و در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی چه تعبیری شده است؟
 - (۱) انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد. - پدر
 - (۲) دیگران را به راه خیر دعوت کند. - مادر
 - (۳) انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد. - مادر
 - (۴) دیگران را به راه خیر دعوت کند. - پدر
۸. شأن ربوبیت الهی چه زمانی کامل می‌شود؟
 - (۱) خداوند را خالق هستی بدانیم.
 - (۲) براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد.
 - (۳) اراده خدا را بالاتر از همه اراده‌ها بدانیم.
 - (۴) شغل خدا را معلمی و زمین را مرکز آموزش و پرورش خدا بدانیم.
۹. چه زمانی معلم می‌تواند روح امید را در شاگردی که به یأس گرایش پیدا کرده است، بدمد؟
 - (۱) نگاهش به معلمی از دریچه مادیات نباشد.
 - (۲) گوهر انسانیت او نابود و مغفول نشده باشد.
 - (۳) همه کمالات را با رفتار و گفتار و اخلاق خود منتقل کند.
 - (۴) کار پنج گروه از مهندسان را انجام دهد.
۱۰. کدام یک از تعبیرهای زیر درباره «عالم ربّانی» است؟
 - (۱) عالمی که سروکارش با پروردگار است و در راه خدا و با اسلوب و اخلاق خداپسندانه تعلیم می‌دهد.
 - (۲) فقیه‌ای که از همه ابزارهای الهی و قرآنی برای هدایت و آموزش مردم بهره می‌برد.
 - (۳) عالمی که صفت خالقیت را از خدا می‌گیرد و مردم را با اسلوب و اخلاق الهی تربیت می‌کند.
 - (۴) فقیه‌ای که نه تنها علم خود، بلکه همه کمالات را با گفتار و رفتار خود به دیگران منتقل می‌کند.
۱۱. معلمی که با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند کند، در این رفتارش کار کدام گروه از مهندسان را انجام می‌دهد؟
 - (۱) مهندسانی که مسئول کشف معدن هستند.
 - (۲) مهندسانی که مسئول ذوب مواد هستند.
 - (۳) مهندسانی که مسئول استخراج مواد هستند.
 - (۴) مهندسانی که مسئول مونتاژ قطعات و نظارت بر آن هستند.
۱۲. در برابر گروهی از مهندسان که مسئول قطعه‌سازی و طراحی قطعات ماشین هستند، معلمان چه می‌کنند؟
 - (۱) معلم با تدریس و تعلیم و تربیت شاگرد را می‌سازد.
 - (۲) معلم ربّانی استعدادهای گوناگون شاگردانش را کشف می‌کند.
 - (۳) معلم با اخلاق و رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند می‌کند.
 - (۴) معلم با سعه صدر، تربیت‌شدگان را به هم متصل می‌کند و جامعه را می‌سازد.

۲۴. رمز رسیدن به زندگی پاک و طیب چیست و در چه زمانی است که معلوم نیست آموزش برای فرد و جامعه سود دارد یا ضرر؟

- (۱) اطاعت از فرامین خدا و انبیا - معلم از ابزارهای الهی برای تربیت مردم استفاده نکند.
- (۲) شناخت ارزش علم، معلم و تعلیم - معلم از ابزارهای الهی برای تربیت مردم استفاده نکند.
- (۳) اطاعت از فرامین خدا و انبیا - معلم صرفاً به انتقال اطلاعات و علوم بپردازد.
- (۴) شناخت ارزش علم، معلم و تعلیم - معلم صرفاً به انتقال اطلاعات و علوم بپردازد.

۲۵. در چه صورتی معلم واجد نفس مسیحایی می‌شود و کار او کار انبیا خواهد بود؟

- (۱) ربوبیت الهی را از خدا بگیرد و به دیگران منتقل کند.
- (۲) رسالت خود را الهی، نبوی و علوی بداند و اتصال خود را با خدا و اولیای خدا مستحکم کند.
- (۳) انتقال علوم را نه از طریق گفتار، بلکه از طریق عمل و رفتار خود انجام دهد.
- (۴) کار آموزش و تربیت شاگردان را فقط و فقط برای رضای خدا و خالصانه انجام دهد.

۲۶. خداوند زمانی که از آفرینش انسان و علم و فرهنگ در سورة انفطار سخن می‌گوید، خود را با چه صفتی معرفی می‌کند؟

- (۱) اکرم - کریم (۲) علیم - أعلم (۳) کریم - اکرم (۴) أعلم - علیم

۲۷. در قرآن کریم، چه زمانی خداوند خود را «بزرگوارتر» معرفی می‌کند؟

- (۱) سخن از علم و فرهنگ باشد.
- (۲) راه هدایت را برای مردم ترسیم کند.
- (۳) بخواهد وظیفه انبیا را به آن‌ها بگوید.
- (۴) از آفرینش انسان سخن گفته شود.

۲۸. این تعبیر که در سورة «الرحمن» ابتدا خدا به تعلیم قرآن اشاره می‌کند، سپس آفرینش انسان، بیانگر چیست؟

- (۱) ارزش علم، معلم و تعلیم در اسلام را می‌رساند.
- (۲) معلم باید پیرو خدا و قرآن باشد و خالصانه تعلیم دهد.
- (۳) معلمی شغل خدا و انبیا و یک کار مقدس است.
- (۴) استاد باید رسالت خود را الهی، نبوی و علوی بداند.

برای انفجار... تست‌های دشوار یا نکته‌دار برای ارتقای درصد

ارزش ۱ تا ۶

۲۹. کدام یک از آیات عبارت شریفه قرآن کریم بر این موضوع که «معلمی شغل خداوند تبارک و تعالی و جبرئیل امین است» تأکید می‌کند؟

- (۱) «الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ»
- (۲) «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»
- (۳) «وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ»
- (۴) «فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ»

۳۰. در گام نخست چه چیزی در تعلیم و تربیت اثرگذار است و چه تعبیری برای «زمین» نشان‌دهنده عظمت و ارزشمندی وظیفه معلمی است؟

- (۱) میزان درک معلمان از اثرگذاری افکارشان بر متعلمین - مرکز آموزش و پرورش خدا
- (۲) نوع نگاه معلمان به مسئولیت خطیرشان در جامعه - مرکز آموزش و پرورش خدا
- (۳) نوع نگاه معلمان به مسئولیت خطیرشان در جامعه - یکی از مخلوقات خدا برای هدایت انسان
- (۴) میزان درک معلمان از اثرگذاری افکارشان بر متعلمین - یکی از مخلوقات خدا برای هدایت انسان

۳۱. از این حقیقت که «سیزده آیه در قرآن کریم شامل عبارت «يَسْأَلُونَكَ» می‌شوند، کدام نتیجه را می‌توان گرفت؟

- (۱) زمین مرکز آموزش و پرورش خداست و عالم با همه پیچیدگی‌هایش برای تربیت انسان خلق شده است.
- (۲) معلمی فراتر از همه کارها و شغل‌هاست و اصولاً توصیف «شغل»، برای آن، کسر شأن جایگاه معلمان است.
- (۳) خداوند متعال مسئولیت‌های متعددی را روی شانه نبی مکرم اسلام نهاد، اما اصلی‌ترین آن‌ها تعلیم مردم بوده است.
- (۴) خدای متعال حیات انسان را در سؤال کردن و آموزش دیدن قرار داده است تا به حیات طيبة الهی برسد.

۳۲. با تأمل در مفهوم کدام عبارت قرآنی می‌فهمیم که «تقلیل مفهوم معلمی به یک شغل ساده، کوتاه‌بینی است» و کدام مورد تمثیلی مناسب از آن است؟

- (۱) «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» - به یک مرجع تقلید بگوییم که «تو آدم خوبی هستی».
- (۲) «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» - واژه کربلا را حاوی معانی شهادت و شهامت و... بدانیم.
- (۳) «كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا» - به یک مرجع تقلید بگوییم که «تو آدم خوبی هستی».
- (۴) «كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا» - واژه کربلا را حاوی معانی شهادت و شهامت و... بدانیم.

۳۳. لازمه تربیت انسان‌هایی خدایی با استفاده از ابزارها و امکانات الهی، رسیدن به مقامی است که در کدام عبارت توحیدی به آن اشاره شده است؟

- (۱) «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ»
- (۲) «إِلَهِي أَنْطِقْنِي بِالْهُدَى وَالْإِهْمَنِ التَّقْوَى»
- (۳) «وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ»
- (۴) «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ»

۳۴. در انتخاب شغل باید به چه موردی توجه کنیم و تفاوت پزشک و معلم در چیست؟

- (۱) با چه چیزی سروکار داریم و تأثیر کارمان تا کجاست؟ - مدت زمانی که روی شغلشان تمرکز می‌کنند.
- (۲) با چه چیزی سروکار داریم و تأثیر کارمان تا کجاست؟ - چیزی که روی آن کار می‌کنند.
- (۳) نگاه ما و دیگران و خصوصاً دین به شغل ما چیست؟ - چیزی که روی آن کار می‌کنند.
- (۴) نگاه ما و دیگران و خصوصاً دین به شغل ما چیست؟ - مدت زمانی که روی شغلشان تمرکز می‌کنند.

پایه دهم

دین و زندگی (۱)

آهنگ سفر

درس ۹ (رشته علوم انسانی)

درس ۸ (رشته ریاضی و تجربی)

خلاصه نموداری

اقدامات لازم برای گام نهادن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و ثابت قدم ماندن در مسیر

۱. **تصمیم و عزم برای حرکت**
 - عزم به معنای اراده و تصمیم بر انجام کاری است.
 - عزم و اراده انسان‌ها متفاوت است.
 - هر قدر عزم قوی‌تر باشد، رسیدن به هدف آسان‌تر است.
 - آثار عزم قوی: استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی برای رسیدن به آن هدف
 - سفارش لقمان به فرزندش: «وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ»
 ۲. **عهد بستن با خدا**
 - پیمان بستن با خداوند بر انجام واجبات الهی و اجتناب از کارهای حرام
 - دو پیشنهاد مهم درباره عهد با خدا:
 - اول: انتخاب بهترین زمان‌ها برای عهد بستن: بعد از نماز، شب‌های قدر و شب یا روز جمعه زمان‌های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند.
 - دوم: تکرار عهد و پیمان خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر هر ماه یا شب‌های قدر هر سال
 - هدف: استحکام بیشتر عهدها و به فراموشی سپرده نشدن
 ۳. **مراقبت**
 - باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای به عهد، رضایت خدا را در پی دارد و شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل او را به دنبال می‌آورد.
 - امام علی (ع): «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»
 ۴. **محاسبه و ارزیابی**
 - به‌دست آوردن میزان موفقیت و وفاداری به عهد و شناختن عوامل موفقیت یا عدم موفقیت
 - سپاس خداوند در صورت موفقیت و عتاب نفس و سرزنش خود در صورت سستی و عدم موفقیت
 - یکی از بهترین زمان‌های محاسبه سالانه، شب‌های قدر مبارک رمضان است تا بتوانیم بر اساس آن، تصمیم‌های بهتری برای آینده بگیریم.
 - پیامبر (ص): «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا»
 - امام علی (ع): «زیرک‌ترین انسان، کسی است که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.»
 - آثار محاسبه
 - «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَ عَلَىٰ عُيُوبِهِ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ وَ أَصْلَحَ الْغُيُوبَ»
 - «ثَمَرَةُ الْمُحَاسَبَةِ صَلَاحُ النَّفْسِ»
 - «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ سَعِدَ»
- پیامبر (ص) و اهل بیت ایشان، برترین اسوه‌ها
- دلایل ضرورت وجود الگوها در مسیر حرکت به سوی هدف:
 - وجود این الگوها به ما ثابت می‌کند که این راه موفقیت‌آمیز است؛
 - می‌توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد.
 - از همه مهم‌تر اینکه می‌توان از آنان کمک گرفت و با دنباله‌روی از آنان سریع‌تر به هدف رسید.
 - از این رو قرآن کریم، پیامبر (ص) را به عنوان الگو معرفی می‌کند و پیامبر نیز همواره از اهل بیت به عنوان انسان‌هایی برتر که مسیر زندگی را با موفقیت پیموده‌اند و پیروی از آنان موجب رستگاری و نجات انسان می‌شود، یاد کرده و ما را به الگو گرفتن از آنان دعوت کرده است.
 - رسول خدا برای شما نیکوترین اسوه است.
 - اسوه بودن اهل بیت (ع) در اموری است که همواره برای بشر خوب و بالارزش بوده‌اند و با گذشت زمان، حتی درک بهتری از آن‌ها نیز به‌دست آمده است.
 - پیامبر یک انسان معصوم است؛ چگونه می‌توان ایشان را اسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟
 - پاسخ: اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک‌تر کنیم.

درسنامه جامع

مقدمه

- امام کاظم علیه السلام می‌فرمایند: «خدا یا! می‌دانم که بهترین توشهٔ مسافر کوی تو، عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.»
- اکنون که با آیندهٔ انسان در جهان آخرت آشنا شدیم و دانستیم که سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس اعمال آنان در دنیا تعیین می‌شود، لازم است تا در این دنیا قدم در مسیری بگذاریم که موفقیت آن حتمی باشد و سرانجام آخرتی آباد را برای ما رقم بزند.
- از آنجا که هدف از خلقت انسان رسیدن به مقام قرب خداوند است، پس درحقیقت، او مسیر و هدف اصلی زندگی ماست.
- هر کس این نکته را دریابد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد **(علت)**، در دنیا زندگی لذت‌بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری ابدی را به‌دست خواهد آورد. **(معلول)**
- البته برای رسیدن به چنین هدف بزرگ و برتری، لازم است برنامه‌ریزی کنیم تا قدم در راهی بگذاریم که سرانجامی این‌گونه زیبا داشته باشد و در راهی قرار نگیریم که خود را گرفتار آتش دوزخ کرده باشیم.
- پس لازم است بدانیم: برای آنکه در برنامه‌ریزی موفق شویم، چه اقدامات و کارهایی باید انجام دهیم؟
- برای گام نهادن در مسیر قرب الهی و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه (مسیر تقرب)، شایسته است اقدامات زیر را انجام دهیم:

۱. تصمیم و عزم برای حرکت
۲. عهد بستن با خدا
۳. مراقبت
۴. محاسبه و ارزیابی

تصمیم و عزم برای حرکت

- عزم به معنای اراده و تصمیم بر انجام کاری است. آدمی با عزم خویش، آنچه را که انتخاب کرده است، عملی می‌سازد.
- البته عزم و ارادهٔ انسان‌ها متفاوت است. هر قدر عزم قوی‌تر باشد، رسیدن به هدف آسان‌تر است. (رابطهٔ مستقیم میان میزان عزم انسان و سهولت وصول به هدف)
- استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی برای رسیدن به آن هدف، از آثار عزم قوی است.

کارهای بزرگ عزم‌های بزرگ می‌خواهد

- انسان که عزم ضعیفی دارند **(علت)**، در برابر تند باد حوادث، تاب نمی‌آورند و مشکلات راه آنان را به عقب‌نشینی وادار می‌کند. **(معلول)**
- اما آنان که عزم قوی دارند **(علت)**، سرنوشت را به‌دست حوادث نمی‌سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم برمی‌دارند. **(معلول)**
- به همین جهت بعد از سفارش‌هایی که لقمان حکیم به فرزندش می‌کند و راه و رسم زندگی را به او نشان می‌دهد، به وی می‌گوید:

موضوع اصلی تصمیم و عزم برای حرکت اولین اقدام در مسیر قرب الهی

آیهٔ ۱۷ / سورهٔ لقمان

﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾

«ترجمه: بر آنچه (در این مسیر) به تو می‌رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.»

پیام‌ها: ۱. این آیه از سفارش‌های لقمان حکیم به فرزندش است و راه و رسم بندگی را به او نشان می‌دهد. ۲. صبوری کردن در برابر مصائب و مشکلاتی که بر انسان وارد می‌شود. ۳. صبر، از آثار عزم و اراده ۴. صبر در مصیبت‌ها، معلول بهره‌مندی از عزم است.

ارتباطات: مرتبط با سخن امام کاظم علیه السلام: «خدا یا! می‌دانم که بهترین توشهٔ مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.» که آیه و حدیث بر اهمیت عزم و اراده در مسیر قرب الهی را تأکید دارند.

عهد بستن با خدا

- کسی که راه رستگاری را که همان قرب و نزدیک شدن به خداست، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد، با خدای خود پیمان می‌بندد که آنچه خداوند برای رسیدن به این هدف مشخص کرده است، یعنی واجبات الهی را انجام دهد و خداوند را خشنود سازد؛ همچنین از انجام آنچه که ما را از این هدف دور می‌سازد؛ یعنی کارهای حرام، اجتناب کند.
- چقدر زیباست که خداوند، راه رستگاری ما را با رضایت خود همراه ساخته است؛
- یعنی وقتی خدا از ما راضی خواهد بود **(معلول)** که ما در مسیر رستگاری و خوشبختی خود گام برداریم **(علت)**؛
- و آن‌گاه از ما ناخشنود خواهد بود **(معلول)** که به خود ظلم کنیم و در مسیر هلاکت خود قدم گذاریم. **(علت)**

دربارهٔ عهد با خدا خوب است دو پیشنهاد زیر را انجام دهیم

- اول: برای عهد بستن، بهترین زمان‌ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شب‌های قدر و شب یا روز جمعه زمان‌های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند.
- دوم: عهد و پیمان خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر هر ماه یا شب‌های قدر هر سال، تکرار کنیم **(علت)** تا استحکام بیشتری پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود. **(معلول)**

🔗 **تدبیر در متن:** در ترجمه آیات زیر بیندیشید و بر اساس آن به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- و هر کس که نسبت به عهده‌ی که با خدا بسته وفا کند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد. (سوره فتح، آیه ۱۰)
- کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشدند آن‌ها بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت؛ و خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد و آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست. (سوره آل عمران، آیه ۷۷)
- به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم. (سوره بقره، آیه ۴۰)
- الف) آنان که در زندگی پیمان‌های خود با خدا را می‌شکنند به چه عاقبتی دچار می‌شوند؟
- ۱ بی‌بهره ماندن از پاداش‌ها و نعمت‌های آخری ۲ محرومیت از سخن گفتن خدا با آن‌ها ۳ محرومیت از نظر لطف الهی به آن‌ها ۴ محرومیت از غفران الهی و گرفتار شدن به عذاب دردناک
- ب) عمل به عهد و پیمان‌های خود با خدا، چه ثمراتی دارد؟
- ۱ بهره‌مندی از پاداش‌های بزرگ ۲ وفا کردن خداوند به پیمان خود

مراقبت

«باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد (علت)، رضایت خدا را در پی دارد (معلول) و شکستن پیمان (علت)، شرمندگی در مقابل او را به دنبال می‌آورد (معلول)؛
لـ عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» شود تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.

حدیث / امام علی (ع)

موضوع اصلی بیانگر لزوم مراقبت بر عهد و پیمان خود با خدا

«گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»

🔗 **پیام‌ها:** علیت گذشت ایام و معلولیت به هم خوردن تصمیم‌ها

«به‌طور مثال، کسی عهد می‌بندد که هر روز پس از نماز صبح، یک صفحه قرآن بخواند، باید مراقب باشد که کارهای دیگر، او را به خود مشغول نکند و این تصمیم خود را فراموش نکند و نیز عواملی را که سبب سستی در اجرای این تصمیم می‌شود، از سر راه بردارد.

محاسبه و ارزیابی

«بعد از مراقبت (مقدم)، نوبت محاسبه (مؤخر) است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به‌دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
لـ بعد از محاسبه اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده‌ایم (علت)، خوب است خدا را سپاس بگوییم و شکرگزار او باشیم (معلول)؛ زیرا می‌دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان‌هاست. (علت)
لـ اما اگر معلوم شود که سستی ورزیده‌ایم (علت)، خود را سرزنش کنیم و مورد عتاب قرار دهیم و از خداوند طلب بخشش کنیم و با تصمیم قوی‌تر، دوباره با خداوند عهد ببندیم و وارد عمل شویم. (معلول)
«یادمان باشد که یک حسابرسی بزرگ در قیامت در پیش داریم و اگر خودمان در اینجا به حساب خود نرسیم، در قیامت به‌طور جدی اعمال ما را محاسبه خواهند کرد.

حدیث / پیامبر اکرم (ص)

موضوع اصلی تأکید بر محاسبه نفس پیش از پایان فرصت زندگی

«حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا»

«ترجمه: به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند.

🔗 **پیام‌ها:** ۱ ضرورت محاسبه نفس و حساب کشیدن از خود ۲ حسابرسی از نفس در دنیا (حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ) باید مقدم بر محاسبه و ارزیابی قیامت (أَنْ تُحَاسَبُوا) صورت گیرد.

🔗 **ارتباطات:** مرتبط با حدیث امام علی (ع): «زیرک‌ترین انسان، کسی است که از خود و عمل خود...»

«بهتر است هر شب کارهای روز خود را ارزیابی کنیم و در پایان هفته نیز به حساب آن هفته، رسیدگی کنیم.
لـ همچنین، سالی یک‌بار برنامه سال خود را مرور کنیم؛ یکی از بهترین زمان‌های محاسبه سالانه، شب‌های قدر ماه مبارک رمضان است تا بتوانیم بر اساس آن، تصمیم‌های بهتری برای آینده بگیریم.

برای شروع... تست‌های تمرین و دست‌گرمی

۴۳۴. سرنوشت ابدی انسان‌ها بر چه اساسی تعیین می‌شود و وظیفه ما در مقابل این حقیقت چیست؟

- (۱) رفتار آنان در دنیا - قدم گذاشتن در مسیری که موفقیت آن حتمی بوده و رقم زدن سرانجام و آخرتی آباد
- (۲) میزان عبادت آن‌ها - قدم گذاشتن در مسیری که موفقیت آن حتمی بوده و رقم زدن سرانجام و آخرتی آباد
- (۳) رفتار آنان در دنیا - دریافتن هدف و مقصد زندگی و شناسایی سرمایه‌های الهی و موانع رسیدن به هدف
- (۴) میزان عبادت آن‌ها - دریافتن هدف و مقصد زندگی و شناسایی سرمایه‌های الهی و موانع رسیدن به هدف

۴۳۵. زندگی لذت‌بخش و مطمئن در دنیا مستلزم چیست و لازم است که برای این مقصود چه کنیم؟

- (۱) عزم خود را استوار نموده و در راه هدف ثابت قدم باشیم. - برنامه‌ریزی کنیم.
- (۲) مسیر و هدف اصلی زندگی، رسیدن به مقام قرب خداوند باشد. - برنامه‌ریزی کنیم.
- (۳) مسیر و هدف اصلی زندگی، رسیدن به مقام قرب خداوند باشد. - از اعمال خود مراقبت کنیم.
- (۴) عزم خود را استوار نموده و در راه هدف ثابت قدم باشیم. - از اعمال خود مراقبت کنیم.

۴۳۶. کدام یک از موارد زیر اقدامات لازم در مسیر بندگی را با ترتیب درستی مطرح کرده است؟

- (۱) عهد بستن با خدا - عزم و تصمیم - مراقبت - محاسبه
- (۲) عهد بستن - عزم و تصمیم - محاسبه - مراقبت
- (۳) عزم و تصمیم - عهد بستن - مراقبت - محاسبه
- (۴) عزم و تصمیم - عهد بستن - محاسبه - مراقبت

۴۳۷. نخستین گام در مسیر بندگی و اطاعت خدا کدام است و میان داشتن عزم و اراده قوی و آسان‌تر رسیدن به هدف، چه رابطه‌ای برقرار است؟

- (۱) عهد بستن با خدا - مستقیم
- (۲) تصمیم و عزم برای حرکت - مستقیم
- (۳) عهد بستن با خدا - معکوس
- (۴) تصمیم و عزم برای حرکت - معکوس

۴۳۸. آیه شریفه ﴿وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ...﴾ به کدام یک از گام‌های کمال اشاره دارد و خداوند آن را تجلی چه چیزی معرفی کرده است؟

- (۱) گام نخستین برای حرکت در مسیر کمال - از نشانه‌های عهد راستین است.
- (۲) نخستین گام انسان در مسیر قرب خداوند - از نشانه‌های اراده انسان است.
- (۳) دومین گام برای حرکت در مسیر کمال - از نشانه‌های اراده انسان است.
- (۴) دومین گام انسان در مسیر قرب خداوند - از نشانه‌های عهد راستین است.

۴۳۹. آدمی با _____ آنچه را که انتخاب کرده است، عملی می‌سازد و در یک برنامه‌ریزی دقیق، _____ است.

- (۱) عهد بستن با خدا - عزم مقدم بر عهد بستن با خدا
- (۲) اراده و عزم - عزم مقدم بر عهد بستن با خدا
- (۳) اراده و عزم - عهد بستن مقدم بر عزم
- (۴) عهد بستن با خدا - عهد بستن مقدم بر عزم

۴۴۰. اینکه گفته می‌شود، خداوند راه‌رستگاری ما را قرین رضایت خود ساخته است، به چه معناست و «در نظر گرفتن خشنودی خدا» مربوط به کدام مرحله عبودیت است؟

- (۱) زمانی انسان به سعادت می‌رسد که با بندگی خدا رضایت او را کسب کند. - عهد بستن با خدا
- (۲) زمانی انسان به سعادت می‌رسد که با بندگی خدا رضایت او را کسب کند. - عزم برای حرکت
- (۳) وقتی خدا از ما راضی خواهد بود که ما در مسیر سعادت و خوشبختی خود گام برداریم. - عهد بستن با خدا
- (۴) وقتی خدا از ما راضی خواهد بود که ما در مسیر سعادت و خوشبختی خود گام برداریم. - عزم برای حرکت

۴۴۱. از دیدگاه امام کاظم علیه السلام، بهترین توشه مسافر کوی حق تعالی چیست و قدم گذاشتن در راه سعادت، مرتبط با چیست؟

- (۱) عزم و اراده‌ای که با آن خواستار خداوند شده باشد. - تصمیم و عزم برای حرکت
- (۲) گشودن گره از کار فروبسته مؤمن است. - تصمیم و عزم برای حرکت
- (۳) گشودن گره از کار فروبسته مؤمن است. - عهد بستن با خدا
- (۴) عزم و اراده‌ای که با آن خواستار خداوند شده باشد. - عهد بستن با خدا

۴۴۲. خداوند متعال در سوره مبارکه فتح آیه ۱۰، در پاسخ به عمل کدام گروه به ایشان وعده داده است: «به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد»؟

- (۱) هر کس که نسبت به عهدی که با خدا بسته است وفا کند.
- (۲) آنان که برای حفظ عهدشان با خود از خویش حساب بکشند.
- (۳) گروهی که سوگندهای خویش را به بهای اندک نفروشند.
- (۴) افرادی که در عزم و تصمیم‌شان ثابت قدم مانده باشند.

۴۴۳. اگر از ما سؤال شود «در بستن عهد با خدا بهتر است چه مسئله‌ای را مورد توجه قرار دهیم؟» در پاسخ چه می‌گوییم؟

- (۱) در نظر گرفتن ظرفیت و انتخاب فرصت مناسب در بستن عهد
- (۲) انتخاب فرصت مناسب در بستن عهد و تجدید عهد در زمان‌های معین
- (۳) در نظر گرفتن ظرفیت و تجدید عهد در زمان‌های معین
- (۴) انتخاب فرصت مناسب در بستن عهد و مراقبت از عهد در طول مسیر

۴۸۶. اگر بگوییم یادآوری روز قیامت در محاسبه و ارزیابی مؤثر است، سخن _____ گفته‌ایم و اگر پس از محاسبه و ارزیابی معلوم شود که ناموفق بوده‌ایم، ابتدا باید _____

- (۱) نادرستی - دوباره با خداوند عهد و پیمان ببندیم.
(۲) درستی - خود را مورد عتاب قرار دهیم.
(۳) نادرستی - خود را مورد عتاب قرار دهیم.
(۴) درستی - دوباره با خداوند عهد و پیمان ببندیم.

۴۸۷. با توجه به فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع)، کدام گزینه از سؤالات خداوند درباره اعمال انسان نیست؟

- (۱) آیا به یاد خدا و سپاس از او بودی؟
(۲) آیا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟
(۳) آیا گره از کار فروبسته مؤمنی گشودی؟
(۴) آیا بر عهد و پیمان خود با خدا پابرجا بودی؟

۴۸۸. رسیدن به هدف چگونه برای انسان آسان می‌گردد و چه ثمره‌ای دارد؟

- (۱) تصمیم برای حرکت - سختی‌ها را تحمل می‌کند.
(۲) عزم راسخ - سختی‌ها را تحمل می‌کند.
(۳) تصمیم برای حرکت - سرنوشت را به دست حوادث نمی‌سپارد.
(۴) عزم راسخ - سرنوشت را به دست حوادث نمی‌سپارد.

۴۸۹. زیرک‌ترین افراد از دیدگاه حضرت علی (ع)، چه کسی است و شب‌های قدر بهترین زمان برای چه کاری می‌باشند؟

- (۱) کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد. - تصمیم و عزم
(۲) کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد. - محاسبه و ارزیابی
(۳) کسی که فراوان به یاد مرگ است و بهتر از دیگران خود را آماده می‌کند. - محاسبه و ارزیابی
(۴) کسی که فراوان به یاد مرگ است و بهتر از دیگران خود را آماده می‌کند. - تصمیم و عزم

۴۹۰. امیرالمؤمنین علی (ع) کسی را که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد _____ معرفی می‌کنند و این مسئله _____ گام در مسیر بندگی به حساب می‌آید.

- (۱) زیرک‌ترین انسان - مهم‌ترین
(۲) عاقل‌ترین انسان - آخرین
(۳) زیرک‌ترین انسان - آخرین
(۴) عاقل‌ترین انسان - مهم‌ترین

۴۹۱. با دقت نظر در آیه شریفه قرآن: خداوند بی‌بهرگی افراد در آخرت را معلول زیر پا گذاشتن کدام گام از کمال بیان کرده است و ضامن باقی ماندن بر این گام کدام است؟

- (۱) گام دوم - باقی ماندن در این گام متوقف بر محاسبه مستمر است.
(۲) گام اول - باقی ماندن در این گام متوقف بر محاسبه مستمر است.
(۳) گام دوم - باقی ماندن در این گام متوقف بر مراقبت مستمر است.
(۴) گام اول - باقی ماندن در این گام متوقف بر مراقبت مستمر است.

۴۹۲. امام علی (ع) با بیان اینکه از دنیا تنها به دو لباس کهنه و دو قرص نان کفایت کرده‌اند، در صدد تبیین چه مفهومی هستند؟

- (۱) اسوه بودن معصومین در اموری است که همواره برای بشر خوب و بالارزش بوده‌اند.
(۲) ما باید دقیقاً آنچه این بزرگواران در حیات خویش عمل کردند را الگوی خود بدانیم.
(۳) اسوه بودن پیامبر و ائمه (ع) به معنای این نیست که ما عین ایشان بشویم.
(۴) خداوند در قرآن پیامبر را به عنوان الگو و ایشان ائمه را به عنوان الگو معرفی کردند.

(ویژه انسانی)

برای انفجار... تست‌های دشوار یا نکته‌دار برای ارتقای درصد

۴۹۳. اینکه انسان سرنوشت را به دست حوادث نسپارد _____ «تصمیم و عزم برای حرکت است» که _____ بر عهد بستن با خداست.

- (۱) معلول - مقدم (۲) معلول - مؤخر (۳) علت - مقدم (۴) علت - مؤخر

۴۹۴. میان داشتن عزم و اراده قوی و وصول آسان به هدف چه رابطه‌ای برقرار است و اولین گام در مسیر قرب الهی کدام است؟

- (۱) معکوس - عزم برای حرکت (۲) مستقیم - عزم برای حرکت (۳) معکوس - عهد بستن با خدا (۴) مستقیم - عهد بستن با خدا

۴۹۵. در رابطه با «تصمیم و عزم برای حرکت» چند مورد صحیح است؟

- (الف) دستیابی به اهداف بزرگ‌تر معلول عزم قوی‌تر بوده و این گام پیش از عهد بستن است.
(ب) عزم به معنی اراده و تصمیم است که استواری بر هدف از علت‌های وجود آن به شمار می‌رود.
(ج) از آثار وجود عزم، شکیبایی بر هدف است و آدمی با عزم خویش است که با خدا عهد می‌بندد.
(د) انسان با عزم خویش آنچه را برگزیده عملی خواهد کرد چرا که عزم به معنای اراده است.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۴۹۶. بین ظلم به خود و ناخشنودی خدا چه رابطه‌ای برقرار است و خشنودی خداوند، در کدام مرحله از آهنگ سفر مورد نظر قرار می‌گیرد؟

- (۱) معلولیت - عهد بستن با خدا (۲) معلولیت - تصمیم و عزم برای حرکت
(۳) علیت - عهد بستن با خدا (۴) علیت - تصمیم و عزم برای حرکت

۴۹۷. رضایت خدا معلول _____ و سستی کردن در _____ علت عتاب و سرزنش خود است.

- (۱) باقی ماندن بر پیمان - مراقبت (۲) عهد بستن با خدا - محاسبه
(۳) باقی ماندن بر پیمان - محاسبه (۴) عهد بستن با خدا - مراقبت

۴۹۸. «استحکام بیشتر عهد و به فراموشی نسپردن آن» ——— اصلی اقدامی است که عبارت است از ——— .
(۱) معلول - مراقبت (۲) معلول - تکرار عهد (۳) علت - مراقبت (۴) علت - تکرار عهد

۴۹۹. کلام نورانی امام علی (علیه السلام) کدام گام از گام‌های کمال را با عبارت «وَقَفَّ عَلَى عِيُوبِهِ» در ارتباط می‌داند و این ارتباط در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟
(۱) گام چهارم - این گام نقش علت را برای عبارت موجود در سؤال ایفا می‌کند.
(۲) گام سوم - از این گام می‌توان به عنوان علت برای عبارت سؤال یاد کرد.
(۳) گام چهارم - این گام نقش معلول را برای عبارت موجود در سؤال ایفا می‌کند.
(۴) گام سوم - از این گام می‌توان به عنوان معلول برای عبارت سؤال یاد کرد.

۵۰۰. هر یک از عبارت‌هایی که در پی می‌آیند، در صدد تشریح و توضیح کدام موضوع می‌باشند؟

- «وَقَفَّ عَلَى عِيُوبِهِ وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ»

- «صَلَاخُ النَّفْسِ»

- «خداوند با آن‌ها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد.»

- (۱) «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ» - «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ» - کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیز می‌فروشند.
- (۲) «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ» - «إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ» - کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیز می‌فروشند.
- (۳) «وَ اصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ» - «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ» - آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست.
- (۴) «وَ اصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ» - «إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ» - آن‌ها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آن‌هاست.

۵۰۱. عبارات شریفه «وَ اصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ»، «از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها» و «حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ» به ترتیب مرتبط با کدام گزاره‌های زیر است؟

- (۱) یوسف (علیه السلام) - گذر زمان - باهوش‌ترین مؤمنان
- (۲) لقمان (علیه السلام) - پیمان‌شکنی - باهوش‌ترین مؤمنان
- (۳) یوسف (علیه السلام) - پیمان‌شکنی - زیرک‌ترین انسان
- (۴) لقمان (علیه السلام) - گذر زمان - زیرک‌ترین انسان

۵۰۲. کدام عناوین با عبارت‌های مربوط به خود مناسبت دارند؟

الف) یاری امام توسط مأموم — پرهیزکاری، کوشش، عفت و درستکاری

ب) اسوه بودن بزرگان — امور طبیعی و تحولات صنعتی

ج) «اسوة حسنة» — اهل بیت (علیهم السلام)

د) تکرار عهد و پیمان — استحکام بیشتر عهد

(۱) الف، ج (۲) الف، د (۳) ب، ج (۴) ب، د

حالا کنکور... سنجش در حد و اندازه کنکورهای سال‌های گذشته

۵۰۳. اسوه بودن پیامبر اکرم (ص) و چگونگی بهره‌گیری از ایشان در کدام مورد بیان شده است؟

- (۱) چون همه کارهای ایشان مطابق دستور الهی بوده، باید مانند ایشان عمل نماییم.
- (۲) لازم است در حد امکان از ایشان پیروی نموده و خود را به سیره ایشان نزدیک‌تر نماییم.
- (۳) در توزیع اوقات شبانه‌روز مطابق با روش ایشان زمان خود را به دو دسته عبادت و کار تقسیم کنیم.
- (۴) در اموری که همواره برای بشر ارزش هستند و با تحولات طبیعی تغییر می‌کنند از ایشان پیروی کنیم.

۵۰۴. کدام مورد، ثمره محاسبه اعمال است و در کلام امیرالمؤمنین (ع) به کدام ثمرات آن اشاره شده است؟

- (۱) سرزنش و عتاب شخص به خودش - استقال الذنوب و اصلاح العیوب
- (۲) سرزنش و عتاب شخص به خودش - حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا
- (۳) شناخت عوامل موفقیت و عدم موفقیت - استقال الذنوب و اصلاح العیوب
- (۴) شناخت عوامل موفقیت و عدم موفقیت - حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا

۵۰۵. مهم‌ترین ثمره توجه به عبارت قرآنی «رسول خدا برای شما نیکوترین اسوه است»، در کدام مورد آمده است؟

- (۱) الگوهای ایشان را در زبان قرآن به پیروانشان معرفی می‌نماید.
- (۲) پیروی از الگوها موجب تسریع در حرکت به سوی هدف می‌شود.
- (۳) وجود یک الگو، موفقیت‌آمیز بودن تجربه اولیای الهی را ثابت می‌کند.
- (۴) راهنمایی‌های قرآن کریم برای حرکت به سوی هدف را برجسته می‌سازد.

۵۰۶. عملی ساختن انتخابی که با بهره‌گیری از قدرت تعقل و اختیار انجام شده، با توجه به کدام توصیه امکان‌پذیر می‌شود؟

- (۱) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
- (۲) «وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ»
- (۳) «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ»
- (۴) «وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ»

اعتماد بر او

درس ۱۰ (رشته علوم انسانی)

اختصاصی رشته انسانی

خلاصه نموداری

توکل

حقیقت توکل بر خدا

- توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند و سپردن نتیجه کارها به اوست.
- امام صادق (ع): «خداوند به داود (ع) وحی کرد هر بنده‌ای از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری با نیت خالص به من پناه آورد، از کارش چاره جویی می‌کنم...»
- انسان متوکل خداوند را تکیه‌گاه مطمئن خود می‌یابد و در عین عمل به وظایف، امورش را به او واگذار می‌کند و خود را تحت حمایت خداوند قرار می‌دهد.
- «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»
- «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ»
- «قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ»
- انسان متوکل می‌داند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه‌ای که به دست آید، به مصلحت اوست گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد؛ زیرا خداوند آینده‌ای را می‌بیند که ما نمی‌بینیم و به مصلحت‌هایی توجه دارد که ما درک نمی‌کنیم.
- «وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ»

شرایط توکل حقیقی

- توکل امری درونی و قلبی است.
- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدایا بر تو توکل می‌کنم» نیست.
- بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه‌گاه خود ببیند.
- اگر این‌گونه باشیم، خداوند کارهای ما را به بهترین وجه چاره خواهد کرد و آن چیزی را که حقیقتاً به نفع ماست پیش خواهد آورد.
- توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به‌خوبی انجام دهد؛ زیرا توکل جانشین تنبلی و ندانم‌کاری افراد نیست.
- پیامبر (ص): «خطاب به متوکلان غیرفعال»: «شما سربار دیگران هستید.»
- مولانا: «گر توکل می‌کنی در کار کن / کشت کن پس تکیه بر جبار کن»
- توکل‌کننده اهل معرفت می‌داند که انسان باید در راستای راهیابی به نیازها و خواسته‌هایش از ابزار و اسباب بهره جوید؛ زیرا این ابزار و اسباب، بنابر حکمت الهی قرار داده شده و بی‌توجهی به آن‌ها، بی‌توجهی به حکمت و علم الهی است.

تصمیم و توکل

- نوجوانی و جوانی، دوران تصمیم‌های بزرگ است.
- جوان و نوجوان معمولاً شجاعت روحی بالایی دارند و مانند برخی بزرگسالان نیستند که به ثروت یا مقام دلبسته باشند.
- او دارای آرمان‌هایی بزرگ است که از نوع پروازند، از نوع رفتن و صعود کردن، نه از نوع ماندن و در باتلاق زندگی دنیایی فرو رفتن.
- از این رو، در این دوره نیاز شدیدتری بر توکل و اعتماد بر خداوند حس می‌شود.

درسنامه جامع

مقدمه

- « اکنون که با آینده انسان در جهان آخرت آشنا شدیم و دانستیم که سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس رفتار آنان در دنیا تعیین می‌شود، لازم است بار دیگر با خدای خود «تجدید عهد» کنیم و عزم نماییم تا راه زندگی را محکم‌تر و مطمئن‌تر از گذشته، همان‌گونه که خدا از ما خواسته است، پیماییم.
- در این درس، با یکی از عواملی که سبب تقویت اراده و عزم می‌شود (توکل)، آشنا می‌شویم.
- آیا این سرمایه‌ها مربوط به همین بُعد مادی و جسمانی اوست یا حقیقتی برتر و فراتر از این جسم نیز دارد؟

آیه ۳۶ / سوره زمر

موضوع اصلی: کفایت مطلق خداوند برای بندگان

﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾

« ترجمه: آیا خداوند برای بنده‌اش کافی نیست؟

پیام‌ها: بهره‌مندی از نعمت حمایت و کفایت خداوند، منوط بر بندگی و عباد بودن انسان است.

حقیقت توکل بر خدا

- توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند و سپردن نتیجه کارها (نه خود کار) به اوست.
- انسان متوکل خداوند را تکیه‌گاه مطمئن خود می‌یابد
- و در عین عمل به وظایف، امورش را به او واگذار می‌کند
- و خود را تحت حمایت خدا قرار می‌دهد.

آیه ۳ / سوره طلاق

موضوع اصلی: اراده الهی، علت کفایت او برای متوکلان

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ﴾

« ترجمه: آن کس که در راه حق به خدا توکل کند، خداوند او را بس است، خداوند امر خویش را به سرانجام می‌رساند.

- پیام‌ها: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ ۱ انسان به خداوند اعتماد می‌کند و نتیجه کار را به او واگذار می‌کند، خداوند نیز تکیه‌گاه مطمئن اوست و او را حمایت می‌کند. ۲ کفایت الهی برای متوکلان به او ۳ حمایت خداوند از بندگان (معلول)، در گرو توکل ایشان به ذات اوست. (علت) ﴿إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ﴾ ۴ دلیل توکل بر خداوند قدرت مطلق خداوند در پیشبرد امور هستی است.
- ارتباطات: مرتبط با آیات ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ و ﴿قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ﴾

- انسان متوکل می‌داند که در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه‌ای که به دست آید، به مصلحت اوست گرچه خود به آن مصلحت آگاه نباشد:
- زیرا خداوند آینده‌ای را می‌بیند که ما نمی‌بینیم و به مصلحت‌هایی توجه دارد که ما درک نمی‌کنیم.
- گاهی چیزهایی را به نفع خود می‌پنداریم در حالی که به ضرر ماست
- یا اموری را به ضرر خود می‌دانیم که به نفع ماست.

موضوع اصلی: ملاک خیر و شر مصلحت انسان است؛ نه کراهت و محبت نفسانی

آیه ۲۱۶ / سوره بقره

﴿وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ﴾

« ترجمه: و چه بسا چیزی را خوش ندارید و آن برای شما بهتر است و چه بسا چیزی را دوست دارید و آن برای شما بدتر است.

- پیام‌ها: ﴿وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ ۱ اعتماد انسان به مصلحت‌اندیشی خداوند برای او ۲ خداوند مصلحت بندگان را می‌خواهد. ۳ کوتاه‌بینی و سطحی‌نگری انسان‌ها در تحلیل بسیاری از رویدادها ۴ بی‌زاری انسان از چیزی لزوماً به معنای بد و مضر بودن آن نیست. ۵ حکمت الهی ﴿وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ﴾ ۶ مصلحت‌اندیشی خداوند در امور انسان ۷ علاقه و تمایل انسان به چیزی لزوماً به معنای خوب و سودمند بودن آن نیست. ۸ حکیمانه بودن افعال خداوند و غفلت انسان از آن

- در این مواقع است که خدایی که از هر کس به بندگانش مهربان‌تر است، (علت) آن چیزی را برای انسان متوکل رقم می‌زند که خیر و صلاح او در آن باشد. (معلول)

حدیث / امام علی (ع)

موضوع اصلی: توکل حقیقی و حمایت الهی از متوکلان

- «خداوند تو با آنان که به تو بیشتر عشق می‌ورزند، بیش از دیگران انس می‌گیری و برای اصلاح کار آنان که بر تو توکل می‌کنند از خودشان آماده‌تری، اسرار ایشان را می‌دانی و بر اندیشه‌هایشان آگاهی و بر میزان بینش آنان دانایی.»
- ایشان در ادامه می‌فرماید: «رازهایشان نزد تو آشکار و دل‌هایشان در حسرت دیدار تو داغدار، اگر تنهایی آنان را به وحشت اندازد، یاد تو آنان را آرام سازد و اگر مصیبت‌ها بر آنان فرو بارد، به تو پناه آورند و روی به درگاه تو دارند (معلول)، چون می‌دانند سر رشته کارها به دست توست.» (علت)

🔹 **پیام‌ها:** ۱) انس خداوند با بندگان معلول عشق‌ورزی ایشان است. ۲) میزان آمادگی خداوند برای اصلاح کار انسان‌ها معلول میزان توکل بندگان است. ۳) یاد خدا عامل آرامش دل‌های وحشت‌زده است و پناه بر او رویکرد بندگان در هنگام مواجهه با مصیبت‌های گوناگون

🔹 **ارتباطات:** ■ مرتبط با آیه **﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾**

(پایه ۱۰ درس ۱۱)

■ عبارت «آنان که به تو بیشتر عشق می‌ورزند» هم مفهوم با آیه **﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾**

🔹 **تدبر در متن:** با توجه به آیه زیر بگویید چرا بر غیر خدا نمی‌توان توکل کرد؟

﴿قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

«بگو چه می‌گویید درباره آنچه جز خدا می‌خوانید؟ اگر خدا خواهد که به من زبانی رسد، آیا دورکننده گزند او هستند؟ یا اگر رحمتی برای من خواهد، آیا آنان بازدارنده رحمت او هستند؟ بگو خدا برای من کافی است و توکل‌کنندگان بر او توکل می‌کنند.»

پاسخ علت اختصاص توکل بر خداوند این است که کسی قدرت ایستادگی در مقابل اراده خداوند را ندارد، کسی نیست که بتواند در کار خدا دخالت کند و بازدارنده رحمت یا دورکننده گزند باشد.

موضوع اصلی مبنای توکل بر خداوند که قدرت مطلق او در خیررسانی و دفع گزند از متوکلان

آیه ۳۸ / سوره زمر

﴿قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

«ترجمه: بگو چه می‌گویید درباره آنچه جز خدا می‌خوانید؟ اگر خدا خواهد که به من زبانی رسد، آیا دورکننده گزند او هستند؟ یا اگر رحمتی برای من خواهد، آیا آنان بازدارنده رحمت او هستند؟ بگو خدا برای من کافی است و توکل‌کنندگان بر او توکل می‌کنند.»

🔹 **پیام‌ها:** ۱) **﴿قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** احتجاج و بحث پیامبر ﷺ با مشرکین در خصوص یگانگی خداوند و توکل بر او ۲) مجادله لفظی پیامبر ﷺ با مشرکان به گونه‌ای است که ایشان خود به حقانیت خداوند اقرار نمایند.

۳) **﴿إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ﴾** قدرت مطلق خداوند در دفع گزند از متوکلان بر او ۴) هیچ‌کس حتی بت‌هایی که خدای مشرکان هستند نیز توانایی ایستادن در برابر اراده خدا را ندارند.

۵) **﴿أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ﴾** قدرت مطلق خداوند در خیررسانی به متوکلان ۶) ناتوانی بت‌ها و معبودان مشرکین در برآوردن نیاز پیروان و علاقمندان خویش

۷) **﴿قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾** کفایت مطلق خداوند برای توکل‌کنندگان ۸) لزوم توکل بر خداوند به دلیل قدرت مطلق و بی‌رقیب او

🔹 **ارتباطات:** آیات **﴿فَهُوَ حَسْبُهُ﴾**، **﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾** و **﴿قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ﴾** همگی بر کفایت کردن خداوند بر اهل توکل اشاره داشته و با یکدیگر مرتبط است.

شرایط توکل حقیقی

- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدایا بر تو توکل می‌کنم» نیست.
- الف) بلکه انسان باید در قلب خود بر خدا توکل کند و واقعاً او را تکیه‌گاه خود ببیند.
- ب) اگر این‌گونه باشیم
- ۱) خداوند کارهای ما را به بهترین وجه چاره خواهد کرد
- ۲) و آن چیزی را که حقیقتاً به نفع ماست پیش خواهد آورد.

موضوع اصلی توکل حقیقی و آثار آن

حدیث / امام صادق (ع)

«خداوند به **داود علی‌ه السلام** وحی کرد هر بنده‌ای از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری با **نیت خالص** به من پناه آورد، از کارش چاره‌جویی کنم، گرچه همه آسمان‌ها و زمین و هر چه در آنهاست، **علیه او** برخیزند.»

🔹 **پیام‌ها:** ۱) حمایت و چاره‌جویی خداوند از بندگان در گرو **(معلول)** توکل حقیقی و خالصانه به اوست. ۲) عامل چاره‌جویی خداوند از کارهای انسان‌ها در بهترین وجه: پناه بردن به او با نیت خالص به جای پناه بردن به دیگران

🔹 **ارتباطات:** مرتبط با آیه **﴿إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ...﴾**

■ توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به‌خوبی انجام دهد،

- یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد
- با دیگران مشورت کند
- بهترین راه ممکن را انتخاب نماید
- و با عزم و اراده محکم برای رسیدن به مقصود تلاش کند
- در این صورت است که می‌توان بر خدا توکل کرد
- زیرا توکل، جانشین تنبلی و ندانم‌کاری افراد نیست بلکه کمک‌کننده و امیددهنده به کسی است که اهل همت، تعقل و پشتکار است.

برای شروع... تست‌های تمرین و دست‌گرمی

۵۱۸. آشنایی با مسائل عالم آخرت چه تأثیری در «تجدید عهد» با خدای جهان آفرین دارد؟

- (۱) درک تأثیر اعمال بر سرنوشت انسان‌ها و تقویت ایمان و اراده
- (۲) پیمودن راه زندگی محکم و مطمئن به خواست الهی
- (۳) درک تأثیر رفتار انسان‌ها در دنیا بر سرنوشت ابدی آن‌ها و پیمودن راسخانه مسیر
- (۴) به یاد داشتن عوامل تقویت‌کننده عزم و به کارگیری در هر برنامه‌ای

۵۱۹. استفهام انکاری آیه «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» به دنبال این است که چه مفهومی را به رهروان قرآن کریم آموزش دهد؟

- (۱) بندگی انسان برای اینکه نزد خدا مقبولیت پیدا کند کافی است. (۲) تنها توکل کافی نیست و انسان باید خود در مسیر هدفش بکوشد.
- (۳) اگر انسان تنها به خدا توکل کند برای تأیید بندگی او کافی است. (۴) خداوند برای بنده‌ای که اهل توکل به او باشد کفایت می‌کند.

۵۲۰. برای کسی که خود را به هر دری می‌زند تا از مهلکه مشکلات رهایی یابد، باید کدام آیه را خواند و چه نکته‌ای را به او یادآوری کرد؟

- (۱) «فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» - ضرورت انحصار توکل به خدا (۲) «فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» - ضرورت انحصار بندگی به خدا
- (۳) «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» - ضرورت انحصار توکل به خدا (۴) «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» - ضرورت انحصار بندگی به خدا

۵۲۱. توکل به خدا به چه معناست و کدام آیه شریفه با استفهامی انکاری از ضرورت توکل بر خدا سخن می‌گوید؟

- (۱) اعتماد به خداوند است - «مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» (۲) سپردن کارها به خداست - «مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ»
- (۳) اعتماد به خداوند است - «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» (۴) سپردن کارها به خداست - «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»

۵۲۲. آیه شریفه «مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» کدام یک از ضمانت‌ها را برای اثبات کفایت خدا در امر توکل بیان کرده است؟

- (۱) خداوند متعال امر خویش را به سرانجام می‌رساند. (۲) خدا بر تمامی احوالات بندگان خویش آگاه است.
- (۳) هیچ قدرتی بالاتر از قدرت خدای متعال نمی‌باشد. (۴) خداست که صلاح و خیر بندگان را به‌خوبی می‌داند.

۵۲۳. اگر بگوییم که توکل به خدا به معنای رد تلاش انسان نمی‌باشد، در واقع بر محتوای کدام آیه و کدام مفهوم صحه گذاشته‌ایم؟

- (۱) «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ» - در عین عمل به وظایف، آموزش را به او واگذار می‌کند
- (۲) «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ» - می‌داند که هر نتیجه‌ای به دست آید به سود او می‌باشد.
- (۳) «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ» - در عین عمل به وظایف، آموزش را به او واگذار می‌کند.
- (۴) «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ» - می‌داند که هر نتیجه‌ای به دست آید به سود او می‌باشد.

۵۲۴. گاهی چیزهایی را به نفع خود می‌پنداریم در حالی که به ضرر ماست، در این گونه موارد تأسی به محتوای کدام آیه نجات‌بخش ما خواهد بود؟

- (۱) «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» (۲) «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»
- (۳) «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» (۴) «عَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ»

۵۲۵. اگر بخواهیم برای بیان امام علی (ع) مبنی بر اینکه «خدایا تو اسرار توکل کنندگان را می‌دانی و بر اندیشه‌هایشان آگاهی»، شاهد مثال قرآنی بیاوریم، کدام آیه را برمی‌گزینیم؟

- (۱) «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» (۲) «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»
- (۳) «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» (۴) «إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ»

۵۲۶. امام علی (ع) در کلام گوهریار خویش، کدام ویژگی خدای متعال را زمینه‌ساز اصلاح امور توکل‌کنندگان معرفی می‌کند؟

- (۱) اینکه خدا برای انسان توکل‌کننده کافی است و او را بی‌نیاز از غیر می‌کند.
- (۲) اینکه خدا اسرار توکل‌کنندگان را دانسته و بر اندیشه‌های ایشان آگاه است.
- (۳) اینکه خداوند نمی‌گذارد انتخاب‌های غلط انسان متوکل، زندگی‌اش را تباه کند.
- (۴) اینکه اگر خداوند خیر بنده متوکل را بخواهد چیزی نمی‌تواند مانع آن شود.

۵۲۷. بنا به فرمایش گوهریار امام علی (ع) چه عاملی سبب می‌شود که توکل‌کنندگان با یاد خدا آرام شده و در مصیبت‌ها به خدا پناه برند؟

- (۱) چرا که توکل‌کنندگان می‌دانند که سر رشته کارهای عالم در دست خداست.
- (۲) چرا که می‌دانند خداست که از مصلحت‌های حقیقی آن‌ها کاملاً باخبر می‌باشد.
- (۳) می‌دانند که اگر خدا خیر ایشان را بخواهد هیچ نیرویی توان مقابله با خدا را ندارد.
- (۴) آن‌ها از جهل خویش نسبت به عاقبت امور علم الهی نسبت به آینده باخبر هستند.

۵۲۸. اگر بگوییم: «خیرخواهی خدا برای انسانی که به او توکل کرده است مقهور هیچ قدرتی نیست» به چه مفهومی اشاره کرده‌ایم؟

- (۱) «إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ»
- (۲) «أَوْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ»
- (۳) «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ»
- (۴) «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»

۵۲۹. چه زمان خدای متعال در موضوع توکل، آن چیزی را که حقیقتاً به نفع ماست را برایمان پیش خواهد آورد؟

- (۱) زمانی که بعد از اینکه گفتیم: «خدا به تو توکل می‌کنم»، شروع به کار و تلاش کردیم.
- (۲) زمانی که در قلب خود به خدا توکل کرده و حقیقتاً خداوند را تکیه‌گاه خود ببینیم.
- (۳) زمانی که تنها خدا را گره‌گشای کارهایمان دانسته و توجمان از ابزارها قطع شود.
- (۴) آنگاه که باور کنیم نظام اسباب و علل، تدبیر خداست و باید آن را به خدمت گرفت.

۵۳۰. مقصود از این جمله که گفته شود توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدایا، بر تو توکل می‌کنم» نیست، چه می‌باشد؟

- (۱) باید در قلب خود بر خدا توکل کنیم و واقعاً او را تکیه‌گاه خود ببینیم.
- (۲) باید در عمل هم نشان دهیم که توکل‌کننده واقعی بر خدا می‌باشیم.
- (۳) باید وظایف خویش را هم انجام دهیم تا خدا کارهایمان را اصلاح نماید.
- (۴) باید در حین توکل، از غیر خدا طلب گره‌گشایی برای کارمان نکنیم.

۵۳۱. بنا به حدیث قدسی خدا با حضرت داود علیه السلام، «چاره‌جویی از کار توکل‌کننده، به اخلاص نیت او بستگی دارد»، این موضوع از کدام حقیقت پرده برمی‌دارد؟

- (۱) توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله «خدایا، بر تو توکل می‌کنم» نیست.
- (۲) آن کس که توکل می‌کند می‌داند که خداوند به مصالح او آگاهی کامل دارد.
- (۳) نمی‌شود کارهایمان را رها کنیم به این بهانه که به خداوند توکل کرده‌ایم.
- (۴) چه بسیارند چیزهایی که از آن کراهت داریم اما خدا در آن خیر قرار داده است.

۵۳۲. اگر فرمایش امام صادق درباره مکالمه حضرت داود علیه السلام با خدا را مورد مذاقه قرار دهیم، به کدام نتیجه دست خواهیم یافت؟

- (۱) نمی‌شود کارهایمان را رها کنیم به این بهانه که به خداوند توکل کرده‌ایم.
- (۲) چه بسیارند چیزهایی که از آن کراهت داریم اما خدا در آن خیر قرار داده است.
- (۳) توکل جانشین تنبلی افراد نیست بلکه امید دهنده به اهل همت و تلاش است.
- (۴) چاره‌جویی خدا از کار بندگان تابع پناه بردن خالصانه ایشان به خداست.

۵۳۳. خداوند در خطاب به داود، با چه قیدی از توان خویش برای چاره‌جویی از کار توکل‌کنندگان رونمایی کرده است؟

- (۱) هرچند انسان توکل‌کننده در انبوهی از مشکلات هستی غرق شده باشد.
- (۲) گرچه آسمان‌ها و زمین و هرچه در آن‌هاست، علیه توکل‌کننده برخیزند.
- (۳) گرچه انسان توکل‌کننده به مصلحت‌ها و برآینده خود آگاهی ندارد.
- (۴) هرچند همه مردم به دنبال زمین خوردن انسان توکل‌کننده بر خدا باشند.

۵۳۴. نیاز شدیدتر به توکل و اعتماد بر خدا تصمیم‌های بزرگ و سرنوشت‌ساز در دوره است و از ویژگی‌های آن است.

- (۱) معلول - نوجوانی و جوانی - شجاعت روحی بالا و آرمان‌هایی از نوع رفتن و صعود کردن
- (۲) علت - میان‌سالی - شجاعت روحی بالا و آرمان‌هایی از نوع رفتن و صعود کردن
- (۳) معلول - نوجوانی و جوانی - بسته شدن دست و پای وجود به رشته‌های دنیایی و آرمان‌هایی از نوع ماندن
- (۴) علت - میان‌سالی - بسته شدن دست و پای وجود به رشته‌های دنیایی و آرمان‌هایی از نوع ماندن

برای انفجار... تست‌های دشوار یا نکته‌دار برای ارتقای درصد

۵۳۵. کدام عناوین با عبارت‌های مربوط به خود مناسبت دارند؟

- الف) بهره‌گیری از ابزار و اسباب ← «مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ»
- ب) مردمی که اهل کار و فعالیت نبودند ← «إِنَّ اللَّهَ بِالْغَاثِ أَمْرُهُ»
- ج) اقل نیاز به توکل ← شجاعت و قدرت روحی بالا، رفتن و صعود کردن
- د) پناه بردن به خداوند با نیت خالص ← «قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ»

- (۱) الف، ج (۲) الف، د (۳) ب، ج (۴) ب، د

۵۳۶. حدیث قدسی «خداوند به داود وحی کرد هر بنده‌ای از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری با نیت خالص به من پناه آورد...» از نظر محتوا با کدام یک از آیات زیر قرابت بیشتری دارد؟

- (۱) «إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ»
- (۲) «أَوْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ»
- (۳) «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ»
- (۴) «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»

حالا کنکور... سنجش در حد و اندازه کنکورهای سالهای گذشته

(انسانی ۱۴۰۱)

۵۴۵. اطمینان به وعده الهی و آرامش بندگان خدا در انجام وظایف، ثمره یافتن پاسخ کدام پرسش است؟

- ۱) «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ»
- ۲) «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»
- ۳) «أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ»
- ۴) «وَمَنْ أَضَدَّقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا»

۵۴۶. در چه صورتی هر نتیجه‌ای که از کار انسان حاصل شود به مصلحت اوست و دیگر نباید نسبت به آن نتیجه و محصول عمل، نگرانی وجود داشته باشد؟

(انسانی خارج ۱۴۰۰)

- ۱) به خدا اعتماد نموده و کار و نتیجه‌اش را به خداوند واگذار کند.
- ۲) کارها به خدایی که از هر کس به بندگانش مهربان‌تر است، سپرده شود.
- ۳) در عین عمل به وظیفه و انجام صحیح مسئولیت به خدا توکل نماید.
- ۴) بداند که گاهی چیزهایی را به نفع خود می‌پنداریم درحالی‌که به ضرر ماست.

(انسانی داخل ۱۴۰۱)

۵۴۷. ابزار و اسباب بر مبنای کدام صفت الهی در اختیار ما قرار داده شده و انسان مؤمن چگونه از آن بهره می‌برد؟

- ۱) عدل الهی - برای کسب رضای خداوند و توکل به خدا و سپردن کارها به او آماده است.
- ۲) حکمت الهی - برای کسب رضای خداوند و توکل به خدا و سپردن کارها به او آماده است.
- ۳) حکمت الهی - در راستای راهیابی به نیازهایش با اعتماد به خدا، اهل همت، تعقل و پشتکار است.
- ۴) عدل الهی - در راستای راهیابی به نیازهایش با اعتماد به خدا، اهل همت، تعقل و پشتکار است.

۵۴۸. اعتماد به خداوند چه نقشی در زندگی فرد با ایمان ایفا می‌کند و کدام مورد به انسان اطمینان می‌دهد تا محصول کار را به خداوند بسپارد؟ (انسانی ۹۹)

- ۱) عزم و اراده او را تقویت می‌کند - «إِنَّ اللَّهَ بِأَلْعِ أَمْرِهِ»
- ۲) عزم و اراده او را تقویت می‌کند - «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»
- ۳) انجام وظیفه و نتیجه آن را به خدا می‌سپارد - «إِنَّ اللَّهَ بِأَلْعِ أَمْرِهِ»
- ۴) انجام وظیفه و نتیجه آن را به خدا می‌سپارد - «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»

(انسانی خارج ۹۹)

۵۴۹. اعتقاد به کدام مورد، موجب اعتماد مؤمنین به خداوند متعال می‌شود و وعده الهی به متوکلین کدام است؟

- ۱) «إِنَّ اللَّهَ بِأَلْعِ أَمْرِهِ» - «فَهُوَ حَسْبُهُ»
- ۲) «عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ» - «فَهُوَ حَسْبُهُ»
- ۳) «إِنَّ اللَّهَ بِأَلْعِ أَمْرِهِ» - «هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»
- ۴) «عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ» - «هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»

(انسانی خارج ۹۹)

۵۵۰. کدام آیه شریفه، به ویژگی خداوند اشاره دارد که بر اساس آن باید بر خدا توکل کرد؟

- ۱) «فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ»
- ۲) «قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ»
- ۳) «قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ»
- ۴) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»

(انسانی ۹۸)

۵۵۱. استفاده انسان متوکل از ابزار و اسباب نتیجه چیست و شرط تحقق توکل حقیقی چه می‌باشد؟

- ۱) معرفت به حکمت الهی - سپردن کارها به خداوند دانا و توانا
- ۲) معرفت به حکمت الهی - انجام وظایف و مسئولیت‌ها به شایستگی
- ۳) اعتقاد به وجود اراده در انسان - سپردن کارها به خداوند دانا و توانا
- ۴) اعتقاد به وجود اراده در انسان - انجام وظایف و مسئولیت‌ها به شایستگی

۵۵۲. کدام مورد توضیح مناسبی برای عبارت «توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد» می‌باشد و کدام آیه شریفه

(هنر ۹۸ با تفسیر)

به آن اشاره دارد؟

- ۱) فکر و اندیشه خود را به کار گیرد و با دیگران مشورت کند - «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»
- ۲) با نیت خالص کارها را به خدا بسپارد و با دیگران مشورت کند - «إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ»
- ۳) با نیت خالص کارها را به خدا بسپارد و با دیگران مشورت کند - «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ»
- ۴) فکر و اندیشه خود را به کار گیرد و با دیگران مشورت کند - «إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ»

۵۵۳. توکل به خدا به چه معناست و در چه دوره‌ای نیاز شدیدتری به توکل و اعتماد بر خداوند حس می‌شود و پیام کدام آیه شریفه، حاکی از آن است؟

(زبان ۹۸ با تفسیر)

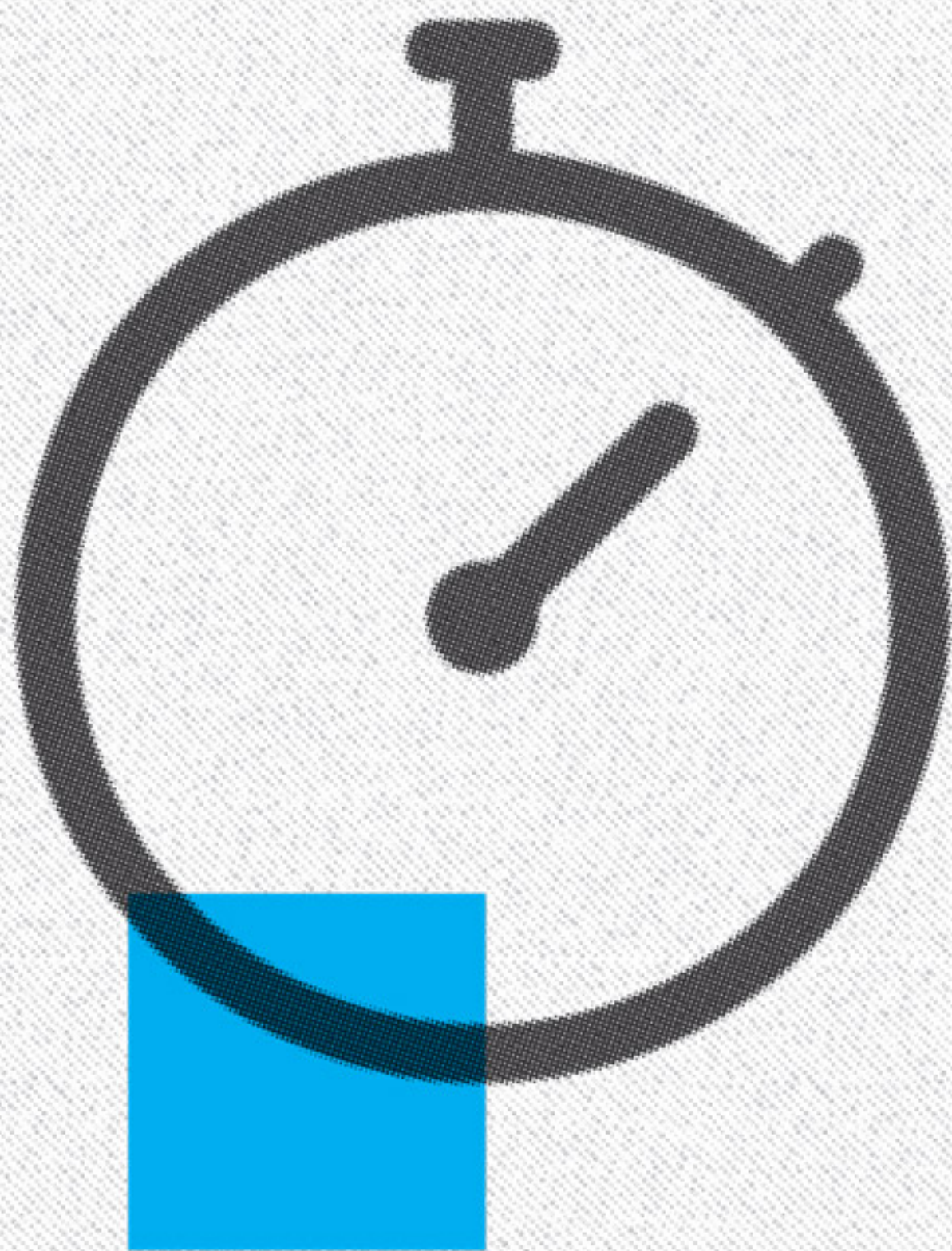
- ۱) سپردن مراحل کارها به خدا - نوجوانی و جوانی - «جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۲) سپردن نتیجه کارها به خدا - میانسالی و پیری - «جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۳) سپردن مراحل کارها به خدا - میانسالی و پیری - «إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ»
- ۴) سپردن نتیجه کارها به خدا - نوجوانی و جوانی - «إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ»

(انسانی ۹۸)

۵۵۴. پیامبر ﷺ چه کسانی را سربار بقیه امت می‌دانند و پیام آیه شریفه «أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» در این رابطه چیست؟

- ۱) توکل‌کنندگانی که اهل کار و معرفت نیستند - اعتماد بر خدا
- ۲) توکل‌کنندگانی که اهل کار و معرفت نیستند - بندگی خداوند
- ۳) کسانی که قدرت عزم و تصمیم‌گیری بر توکل ندارند - اعتماد بر خدا
- ۴) کسانی که قدرت عزم و تصمیم‌گیری بر توکل ندارند - بندگی خداوند

آزمون‌ها

۱ تعلیم و تربیت اسلامی

آزمون تألیفی ۱

۱۱۷۸. عبارت قرآنی «و اصبر علی ما اصابک...» از سفارش‌های لقمان حکیم به فرزند خود پیرامون چه موضوعی است؟ و به کدام اقدام برای گام برداشتن در مسیر بندگی اشاره دارد؟

- (۱) انتخاب هدف اصلی - تصمیم و عزم برای حرکت
- (۲) انتخاب هدف اصلی - مراقبت
- (۳) راه‌ورسم زندگی - تصمیم و عزم برای حرکت
- (۴) راه‌ورسم زندگی - مراقبت

۱۱۷۹. سستی در کدام اقدام سرزنش خودمان را به دنبال خواهد داشت و از نظر امام علی (ع)، زیرک‌ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟

- (۱) مراقبت - از خود و عمل خود حساب می‌کشند.
- (۲) مراقبت - فراوان به یاد مرگ‌اند.
- (۳) محاسبه - از خود و عمل خود حساب می‌کشند.
- (۴) محاسبه - فراوان به یاد مرگ‌اند.

۱۱۸۰. حدیث «ما احب الله من عساه» با کدام آیه، هم‌مفهوم است و سخن گهربار امام صادق (ع) که می‌فرمایند: «قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید»، به چه مفهومی اشاره دارد؟

- (۱) «و من الناس من يتخذ من دون الله انداداً يحبونهم كحب الله» - محبت به خدا
- (۲) «و من الناس من يتخذ من دون الله انداداً يحبونهم كحب الله» - پیروی از خدا
- (۳) «قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله...» - پیروی از خدا
- (۴) «قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله...» - محبت به خدا

۱۱۸۱. امام سجاد (ع) دل به کسی جز خدا ندادن را نتیجه چه دانسته‌اند و سخن امام صادق (ع) که می‌فرمایند: «قلب انسان حرم خداست...» به چه مفهومی اشاره دارد؟

- (۱) انس گرفتن با خدا - پیروی از خدا
- (۲) انس گرفتن با خدا - محبت به خداوند
- (۳) چشیدن لذت دوستی با خدا - پیروی از خدا
- (۴) چشیدن لذت دوستی با خدا - محبت به خداوند

۱۱۸۲. حکم کسی که بخواهد قبل از اذان ظهر به مسافرت بیش از ۴ فرسخ برود و کمتر از ۱۰ روز در آنجا بماند، و یا بعد از ظهر مسافرت کند، به ترتیب چیست؟

- (۱) می‌تواند صبحانه خورده و حرکت کند. - نباید آن روز را روزه بگیرد. (۲) می‌تواند صبحانه خورده و حرکت کند. - باید آن روز را روزه بگیرد.
- (۳) نمی‌تواند صبحانه خورده و حرکت کند. - نباید آن روز را روزه بگیرد. (۴) نمی‌تواند صبحانه خورده و حرکت کند. - باید آن روز را روزه بگیرد.

۱۱۸۳. عبارت «لعلکم تتقون» نتیجه عمل به کدام یک از واجبات است و کدام مورد از مبطلات روزه است؟

- (۱) «کتب علیکم الصیام» - فرو بردن تمام بدن در آب
- (۲) «کتب علیکم الصیام» - دروغ بستن بر جانشینان پیامبر (ص)
- (۳) «ان تنهی عن الفحشاء والمنکر» - فرو بردن تمام بدن در آب
- (۴) «ان تنهی عن الفحشاء والمنکر» - دروغ بستن بر جانشینان پیامبر (ص)

۱۱۸۴. اگر بخواهیم برای مفهوم تبرج، یک مبنای روایی بیان کنیم، کدام حدیث در ارتباط با آن بوده و رابطه عفاف و آراستگی چگونه است؟

- (۱) «دو رکعت نماز که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.» - یکی از جلوه‌های عفاف مربوط به آراستگی است.
- (۲) «دو رکعت نماز که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.» - یکی از جلوه‌های آراستگی مربوط به عفاف است.
- (۳) «لباس نازک و بدن نما نپوشید، زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دینداری فرد است.» - یکی از جلوه‌های عفاف مربوط به آراستگی است.
- (۴) «لباس نازک و بدن نما نپوشید، زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دینداری فرد است.» - یکی از جلوه‌های آراستگی مربوط به عفاف است.

۱۱۸۵. کدام گزینه از توصیه‌های مشترک دین به مردان و زنان در حفظ آراستگی و عفاف نیست؟

- (۱) نپوشیدن لباس نازک و بدن نما
- (۲) کوتاه کردن ناخن
- (۳) خودآرایی برای دیگران
- (۴) حفظ آراستگی در هنگام عبادت

۱۱۸۶. مورخان غربی کدام مورد را منشأ اصلی گسترش حجاب در جهان می‌دانند و کدام مفهوم پیرامون حجاب در ادیان الهی صحیح است؟

- (۱) ایران باستان - در همه ادیان دیگر و فرهنگ‌ها پوشش زنان به‌عنوان یک اصل پسندیده مطرح بود.
- (۲) اصل مسیحیت - در همه ادیان دیگر و فرهنگ‌ها پوشش زنان به‌عنوان یک اصل پسندیده مطرح بود.
- (۳) ایران باستان - کمتر قوم و ملتی است که زنان آن، پوشش مناسب نداشته باشند و تفاوت‌ها مربوط به چگونگی و حدود پوشش است.
- (۴) اصل مسیحیت - کمتر قوم و ملتی است که زنان آن، پوشش مناسب نداشته باشند و تفاوت‌ها مربوط به چگونگی و حدود پوشش است.

۱۱۸۷. معنای این عبارت «خداوند عزیز است»، چیست و در کدام آیه راه کسب عزت، بندگی و روی آوردن به خدا معرفی شده است؟

- (۱) در مقابل مستکبران و ظالمان شکست‌ناپذیر است. - «لَّذِینَ احْسَنُوا الْحَسَنَی وَ زِیَادَةُ و لَا یَرِهُقُ وَ جُوهَهُمْ قَتَرٌ»
- (۲) در مقابل مستکبران و ظالمان شکست‌ناپذیر است. - «مَنْ کَانَ یَرِیدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِیعاً»
- (۳) کسی نمی‌تواند در اراده خدا نفوذ کند. - «لَّذِینَ احْسَنُوا الْحَسَنَی وَ زِیَادَةُ و لَا یَرِهُقُ وَ جُوهَهُمْ قَتَرٌ»
- (۴) کسی نمی‌تواند در اراده خدا نفوذ کند. - «مَنْ کَانَ یَرِیدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِیعاً»

۱۱۸۸. در چه صورتی خواری و ذلت، انسان را احاطه کرده، به طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی، مقاومت خود را از دست می‌دهد؟

- (۱) با پاسخگویی مستمر به خواسته‌ها و تمایلات
- (۲) با بندگی در برابر کسی که مثل خودش است.
- (۳) با فروختن خود به بهایی اندک
- (۴) با شکستن پیمان خود با خداوند

۱۱۸۹. به ترتیب هموار کردن راه رسیدن به بهشت برای خود و فرزندان و سامان دادن زندگی دختران و پسران معلول چیست؟

- (۱) پاکی و پاکدامنی در دوره بلوغ تا ازدواج - عدم داشتن رابطه پنهان و آشکار با جنس مخالف
- (۲) عبادت شخص متأهل - عدم داشتن رابطه پنهان و آشکار با جنس مخالف
- (۳) پاکی و پاکدامنی در دوره بلوغ تا ازدواج - عفاف پیشگی قبل از ازدواج
- (۴) عبادت شخص متأهل - عفاف پیشگی قبل از ازدواج

۱۱۹۰. آن گاه که قرآن کریم همراه با طرح یک استفهام انکاری می‌گوید: «آیا با وجود این نعمت‌ها به باطل ایمان می‌آورند و به نعمت‌های خداوند کفر می‌ورزند؟» کدام هدف از تشکیل خانواده و ازدواج را یادآور می‌شود و کدام عبارت قرآنی هم‌راستا با این هدف مقدس است؟

- (۱) رشد و پرورش فرزندان - «وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً...»
- (۲) رشد اخلاقی و معنوی - «وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً...»
- (۳) رشد و پرورش فرزندان - «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ...»
- (۴) رشد اخلاقی و معنوی - «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ...»

۱۱۹۱. در آیات ابتدایی سوره مبارکه «الرحمن» می‌خوانیم: «الْزَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ» ترتیب بیان این آیات چه مفهومی را می‌رساند؟

- (۱) ارزش علم، معلم و تعلیم در اسلام را می‌رساند.
- (۲) معلم باید پیرو خدا و قرآن باشد و خالصانه تعلیم دهد.
- (۳) معلمی شغل خدا و انبیا و یک کار مقدس است.
- (۴) استاد باید رسالت خود را الهی، نبوی و علوی بداند.

۱۱۹۲. اینکه قرآن به فقها دستور می‌دهد که «پس از تحصیل به منطقه قبلی خود مراجعه کنند» نشان می‌دهد که معلم باید چه صفتی داشته باشد؟

- (۱) سابقه نیک داشته باشد.
- (۲) صمیمی و بامحبت باشد.
- (۳) سوز و حرص داشته باشد.
- (۴) آماده پاسخگویی باشد.

۱۱۹۳. از حدیث امام علی (ع) «لَوْ كُشِفَ لِي الْغِطَاءُ ازددت يقيناً» به ضرورت وجود کدام یک از صفات در معلم پی می‌بریم.

- (۱) بصیرت و شناخت عمیق داشته باشد.
- (۲) ایمان محکم داشته باشد.
- (۳) صراحت لهجه داشته باشد.
- (۴) توکل داشته باشد.

۱۱۹۴. لازمه بهره‌مندی از علوم و ادراکات ویژه، قلب پاک و باتقواست. در کدام آیه قرآن به بهره‌مندی یکی از انبیای الهی از این علوم اشاره می‌شود؟

- (۱) «إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُم جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُم مَّشْكُورًا»
- (۲) «قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي * وَبَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي»
- (۳) «وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَّبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ»
- (۴) «وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا عَلَى رَّبِّ الْعَالَمِينَ»

۱۱۹۵. کدام مورد از اصول منحصر به فرد اسلام در مدیریت است و کمک به مسئولین جدید در کارها باید بر چه اساسی باشد؟

- (۱) اعتماد به نفس داشتن - ایمان
- (۲) اعتماد به نفس داشتن - علم
- (۳) از همان روز نصب، عزل خود را پیش‌بینی کنند - ایمان
- (۴) از همان روز نصب، عزل خود را پیش‌بینی کنند - علم

۱۱۹۶. اینکه بگوییم «اسلام به طرفداران خود هم غذای فکری می‌دهد...» و «لزوم عمل کردن واعظ به گفته‌هایش» به ترتیب از کدام عبارات قرآنی دریافت می‌گردد؟

- (۱) «ادع الی سبیل ربّک بالحکمة» - «و جادلهم بالتی هی أحسن»
- (۲) «و الموعظة الحسنه» - «و جادلهم بالتی هی أحسن»
- (۳) «ادع الی سبیل ربّک بالحکمة» - «و الموعظة الحسنه»
- (۴) «و الموعظة الحسنه» - «ادع الی سبیل ربّک بالحکمة»

۱۱۹۷. اینکه خداوند به رسول اکرم (ص) می‌فرماید «فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل» کدام وظیفه معلم را بیان می‌کند؟

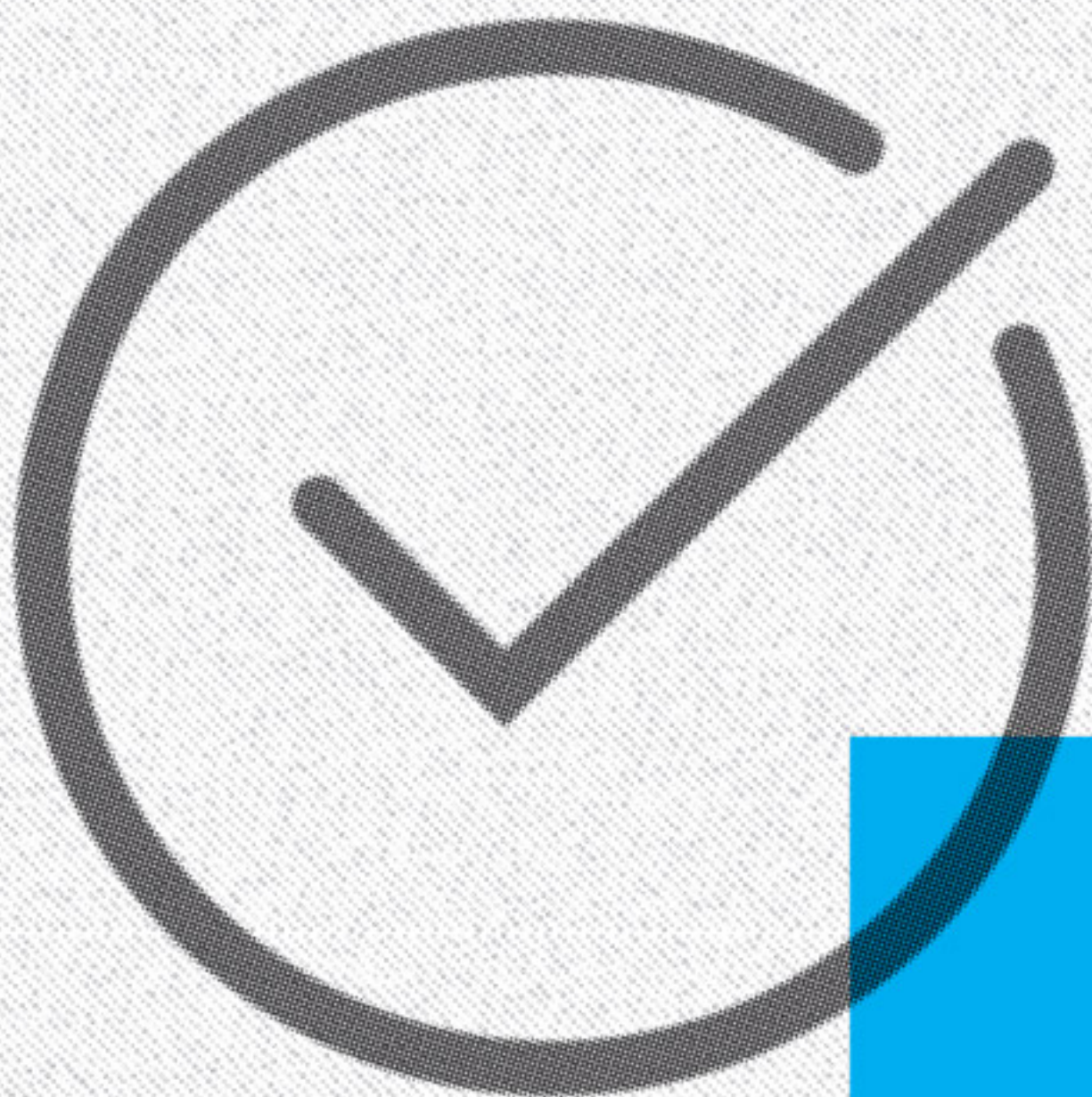
- (۱) توجه به آثار جنبی رفتار
- (۲) آموختن از هر شخص یا هر چیزی
- (۳) شهادت در گفتن «نمی‌دانم»
- (۴) آشنایی با مشکلات دیگران

۱۱۹۸. این عقیده و باور متوکلان که «خداوند آینده‌هایی را می‌بیند که ما نمی‌بینیم و به مصلحت‌هایی توجه دارد که ما درک نمی‌کنیم.» کدام مفهوم را ایجاب می‌نماید؟

(ویژه گروه علوم انسانی)

- (۱) روی آوردن به درگاه الهی و پناه بردن به او به هنگام گرفتار آمدن به مصائب
- (۲) انجام دادن مسئولیت خویش به نحو احسن برای رسیدن به نتیجه مطلوب
- (۳) اعتماد خالصانه بر خداوند و فهم ناتوانی مخلوقات در جلوگیری از خواست خداوند
- (۴) چشم‌پوشی از ابزار و اسباب، برای دستیابی به نیازها و خواسته‌های خویش

پاسخنامه

پاسخنامه تشریحی

پاسخنامه تشریحی فصل اول

۱. اینکه معلم نیاز به تأمین نیازهای زندگی دارد، اما هیچ‌گاه به کار مهمش از دریچه مادیات نمی‌نگرد، از ارزش‌های معلمی نیست. (صفحه ۱۶)
۲. سیزده آیه در قرآن به سؤال‌هایی که مردم از پیامبر اکرم (ص) اختصاص یافته که با کلمه «یَسْئَلُونَكَ» همراه است. معلمی یک کار مقدس محسوب می‌شود، زیرا عبادتی چندمنظوره است. (صفحات ۱۷ و ۱۶)
۳. در قرآن برای توصیف انبیا، عبارات متعددی به کار رفته؛ ولی آنچه بیش از همه استفاده شده، تعبیر «یَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ» است که نشان می‌دهد کار پیامبران، تعلیم کتاب، حکمت و تزکیه بوده است. (صفحات ۱۶ و ۱۷)
۴. در گام اول، نوع نگاه ما به شغل معلمی است که می‌تواند در تعلیم و تربیت و انجام این مسئولیت بزرگ اثرگذار باشد. (صفحه ۱۶)
۵. کلمه معلم بار معنایی خاصی دارد و واژه‌ای مقدس است؛ بنابراین تقلیل مفهوم معلمی به یک شغل ساده، کوتاه‌بینی است. (صفحه ۱۷)
۶. عده‌ای از مبلغین در دام دربار افتاده بودند و با دریافت مبالغی، در دستگاه فاسد دربار حضور یافتند. آیت‌الله گلپایگانی خطاب به آن‌ها این سخن را فرمود. (صفحه ۱۸)
۷. پیامبر (ص): «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد.» در فرهنگ اسلامی از رهبر آسمانی با تعبیراتی چون معلم، مربی یا پدر یاد شده است. (صفحه ۱۸)
۸. «ربوبیت» زمانی کامل است که براساس علم، حکمت و مصلحت و رحمت باشد که خداوند همه را دارد. (صفحه ۱۹)
۹. معلم تنها علم خود را منتقل نمی‌کند؛ بلکه می‌تواند همه کمالات را با رفتار، گفتار و اخلاق خود به دیگران منتقل کند. آن زمان که شاگرد به یأس گرایش پیدا می‌کند، روح امید را در او بدمد. (صفحه ۱۸)
۱۰. عالم ربانی، یعنی عالمی که سروکارش با پروردگار، در راه خدا و برای خدا و با اسلوب و اخلاق خداپسندانه تعلیم می‌دهد، از خداوند متعال صفت ربوبیت را می‌گیرد و به دیگران منتقل می‌کند. (صفحات ۱۹ و ۲۰)
۱۱. در برابر مهندسانی که مسئول ذوب مواد هستند، معلم نیز با اخلاق، رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند می‌کند. (صفحه ۲۰)
۱۲. در برابر گروهی از مهندسان که مسئول قطعه‌سازی و طراحی قطعات هستند، معلم با تدریس و تعلیم و تربیت، شاگرد را می‌سازد. (صفحه ۲۰)
۱۳. زحمت تربیت انسانی که قابلیت رشد بی‌نهایت دارد، با زحمت و تلاش برای ارتقای وسیله‌ای که رشد محدودی می‌کند، قابل قیاس نیست. (صفحه ۲۱)
۱۴. اگر گوهر انسانیت نابود و مغفول شود، انسان از حیوانات هم پست‌تر می‌شود، دلیل این انحراف را قرآن غفلت می‌داند: «وَلَوْ كُنَّ فَئِزَّةً يَوْمَ الْغَافِلُونَ» (صفحه ۲۱)
۱۵. ایمان به تنهایی کافی نیست، بلکه هدایت الهی باید تداوم داشته باشد. عده‌ای از محرومان غافل‌اند: «وَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ نَظْمٌ مَسْكِينٍ» و افراد مسکین را اطعام نمی‌کردیم. (صفحه ۲۲)

۱۶. ۱ امام حسین (ع) صد دینار به معلم فرزندش هدیه داد. علم حقیقی نگاه انسان را توحیدی می‌کند: «ثَمَرَةُ الْعِلْمِ مَعْرِفَةُ اللَّهِ: ثَمَرَةُ عِلْمٍ، شَنَاخَتُ خِدَاسَتٍ.» و همچنین «ثَمَرَةُ الْعِلْمِ الْعِبَادَةُ: ثَمَرَةُ عِلْمٍ، بِنْدُغِي خِدَاسَتٍ.» (صفحات ۱۹ و ۲۴)
۱۷. ۳ سخن آیت‌الله مشکینی مرتبط با ارزش «کلاس‌داری را ساده ننگریم» است. (صفحه ۲۳)
۱۸. ۳ براساس آیات قرآن، یکی از شاخصه‌ها و اهداف بزرگ حضرت موسی (ع) نجات بنی‌اسرائیل از شرّ فرعون بود. پیامبر اسلام (ص) بهای آزادی کسانی را که در جنگ اسیر می‌شدند، آموزش خواندن و نوشتن بر ده نفر از مسلمانان قرار داد. (صفحات ۲۴ و ۲۸)
۱۹. ۲ نشانه فقیه آن است که مردم را از شرّ دشمنانشان آزاد سازد: «وَأَنْقِذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ» (صفحه ۲۴)
۲۰. ۴ گرفتن مدرک و عنوان نشانه بلوغ عقل و کمال انسانیت نیست، زیرا تعلیمات عالم ربّانی باید حیات‌آفرین و نجات‌بخش باشد. (صفحه ۲۵)
۲۱. ۳ در آموزش محدودیت مکانی وجود ندارد، پیامبر (ص) می‌فرمایند: «لَوْ كَانَ الْعِلْمُ مَنُوطًا بِالْثَرِيَا لَتَنَاوَلَهُ رَجَالٌ مِنْ فَارِسٍ» امام باقر (ع): «تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم‌دهنده امور نیک استغفار می‌کنند.» (صفحات ۱۹ و ۲۵)
۲۲. ۱ مقصود از حیاتی که با دعوت انبیا فراهم می‌آید، حیات حیوانی نیست، بلکه مقصود حیات فکری، عقلی، معنوی، اخلاقی، اجتماعی و در یک کلام حیات انسان در تمام زمینه‌هاست. (صفحه ۲۷)
۲۳. ۲ خداوند با بیان داستان عزیر (ع) ثابت می‌کند که برای فراگیری یک نکته، مرگ صدساله هم ارزشمند است. (صفحات ۲۶ و ۲۷)
۲۴. ۳ اطاعت از فرامین خدا و انبیا، رمز رسیدن به زندگی پاک و طیب است. اگر به این آموزه‌ها، تنها به انتقال اطلاعات و علوم اکتفا کنیم، معلوم نیست بهره‌گیری از این علوم برای فرد و جامعه سود خواهد داشت یا ضرر؟ (صفحات ۲۷ و ۲۸)
۲۵. ۲ اگر استاد رسالت خود را رسالت الهی، نبوی و علوی بداند و اتصال خود را با خدا و اولیای خدا مستحکم کند، واجد نفس مسیحایی می‌شود. (صفحه ۲۸)
۲۶. ۳ خداوند آنجا که سخن از آفرینش انسان است، خود را «کریم» معرفی می‌کند، ولی آنجا که سخن از علم و فرهنگ است، صفت «اکرم» را به کار می‌برد. (صفحه ۲۸)
۲۷. ۱ آنجا که سخن از علم و فرهنگ باشد، خداوند صفت «اکرم» را به کار می‌برد: «أَقْرَأُ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ» (صفحه ۲۸)
۲۸. ۱ این تعبیر بیانگر ارزش علم، معلم و تعلیم است و نشان می‌دهد که علم و فرهنگ بالاترین ارزش را دارد. (صفحه ۲۹)
۲۹. ۱ در عبارت شریفه «الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ: خداوند رحمن قرآن را تعلیم نموده» به این مفهوم که معلمی شغل خداست و خداوند این شغل را به وسیله جبرئیل انجام داده است، اشاره می‌شود. (صفحه ۱۶)
۳۰. ۲ در گام اول، نوع نگاه ما به شغل معلمی است که می‌تواند در تعلیم و تربیت و انجام این مسئولیت بزرگ اثرگذار باشد. زمین، مرکز آموزش و پرورش خداست. (صفحه ۱۶)

۳۱. سیزده آیه در قرآن به سؤال‌های مردم از پیامبر (ص) اختصاص یافته که با کلمه «یَسْأَلُونَكَ» همراه است. این نشان می‌دهد که پیامبر (ص) معلم مردم بوده است. (صفحه ۱۷)

۳۲. ۱ از آنجا که معلمی شغل انبیاست و در آیه «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» به این مفهوم اشاره می‌شود، می‌فهمیم که معلمی شغل نیست و عبادت است، لذا تقلیل مفهوم معلمی به یک شغل ساده کوتاه‌بینی است، مانند آنکه به یک مرجع تقلید بگوییم «تو آدم خوبی هستی!» در واقع توصیف «آدم خوب» درباره مرجع تقلید کفایت نمی‌کند. (صفحه ۱۷)

۳۳. ۲ امام سجاد (ع) در دعای مکارم‌الاخلاق از خداوند می‌خواهد: «الهی انطقنی بالهدی و الهمنی التقوی» انسانی که به این مقام برسد، خدایی می‌شود و می‌تواند همه امکانات و ابزارها را در مسیر رضای خدا به کار بگیرد و انسان‌های خدایی تربیت کند. (صفحه ۲۰)

۳۴. ۲ هر انسانی یک شغل را انتخاب می‌کند، ولی مهم آن است که در آن شغل با چه چیزی سروکار دارد و تأثیر کارش تا کجاست. اگر پزشک روی جسم انسان‌ها کار می‌کند، معلم با روح و قلب و جان انسان‌ها سروکار دارد. (صفحه ۱۷)

۳۵. ۱ سیزده آیه در قرآن به سؤال‌های مردم از پیامبر (ص) اختصاص یافته که این آیات با کلمه «یَسْأَلُونَكَ» همراه هستند. پیامبر (ص) درباره جایگاه رفیع معلمان می‌فرماید: «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد». (صفحات ۱۷ و ۱۸)

۳۶. ۱ آیت‌الله گلپایگانی: «اگر طلبه‌ای به جای تبلیغ و تحصیل دین، سراغ دربار رفت و بازوی آنان شد، نگوید: رفتم؛ بگوید: لیاقت نداشتم و امام زمان (عج) مرا از حوزه بیرون انداخت.» این سخن ایشان سبب بیمه شدن دیگر مبلغان در برابر توطئه درباریان شد. (صفحه ۱۸)

۳۷. ۲ اگر کسی بتواند با تولید و توزیع و مصرف علم به انسان‌ها خدمت کند و به دل‌ها و جان‌ها حیات ببخشد و در مسیر انبیای الهی (ع) گام بردارد، اما به سراغ تولید و توزیع و مصرف اجناس دیگر برود، برنده نیست و خسارت کرده است. (صفحه ۱۸)

۳۸. ۲ سخن امام حسین (ع): «این مبلغ، در قبال تعلیمات او چه ارزشی دارد؟» بیانگر جایگاه رفیع معلمی است که هدیه و مادیات در برابر آن بی‌ارزش است. رسول اکرم (ص) درباره جایگاه رفیع معلمان می‌فرماید: «راهنمایی‌کننده به راه خیر مانند انجام‌دهنده آن است». (صفحه ۱۹)

۳۹. ۳ پیامبر (ص): «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد». (صفحات ۱۸ و ۱۹)

پیامبر (ص): «راهنمایی‌کننده به راه خیر، مانند انجام‌دهنده آن است.»

۴۰. ۳ اگر انسان درست تربیت شود، از فرشته برتر می‌شود و اگر منحرف گردد، از هر حیوانی پست‌تر خواهد شد.

معلم نمی‌گذارد که گوهر انسانیت نابود و مغفول شود. قرآن کریم درباره بعضی از انسان‌ها می‌فرماید: «اولئک کالانعام بل هم اضل» سپس دلیل این انحرافات را اینگونه بیان می‌کند: «اولئک هم الغافلون» (صفحه ۲۱)

۴۱. ۱ در قرآن پس از نام مبارک الله، بیشترین نامی که برای خدا به کار رفته «رب» است. ناگفته پیداست که «ربوبیت» زمانی کامل می‌شود که براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد که خداوند همه را دارد. (صفحه ۱۹)

۴۲. ۴ همانگونه که خدای متعال، با منطق و برهان، احساس و عاطفه، مثال و تشبیه، تاریخ و داستان و... مردم را تربیت می‌کند، معلم و استاد نیز باید از همان ابزارها بهره‌مند باشد. هرچه بهره آن‌ها از این ابزار بیشتر باشد، توفیقات آن‌ها نیز بیشتر خواهد شد. (صفحه ۱۹)

۴۳. ۲ امام باقر (ع): «تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم‌دهنده امور نیک استغفار می‌کند». (صفحه ۱۹)

۴۴. ۱ امام سجاد (ع): «الهی انطقنی بالهدی و الهمنی التقوی» خدایا زبانم را به هدایت باز کن و تقوا را به من الهام کن». (صفحه ۲۰)

۴۵. ۴ انسانی که به این مقام برسد، خدایی می‌شود و همین که خدایی شد، می‌تواند همه امکانات و ابزارها را در مسیر رضای خدا به کار گیرد و انسان‌هایی خدایی را تربیت کند. (صفحه ۲۰)

۴۶. ۲ مهندسانی که مسئول ذوب مواد هستند، معلم نیز با اخلاق، رفتار و محبت شاگرد را به درس علاقه‌مند می‌کند.

مهندسانی که مسئول استخراج مواد هستند، معلم نیز شاگرد را از انحرافات خارج می‌کند. (صفحه ۲۰)

۴۷. ۳ اتصال معلم و استاد و مربی به خداوند متعال، نقش مهمی در انجام مسئولیت آن‌ها که همانا ارشاد و هدایت مردم است، دارد؛ لذا از عالم دینی به «عالم ربّانی» تعبیر می‌شود؛ یعنی عالمی که سروکارش با پروردگار است، در راه خدا و برای خدا و با اسلوب و اخلاق خداپسندانه تعلیم می‌دهد، از خدای متعال صفت ربوبیت را می‌گیرد و به دیگران منتقل می‌کند. (صفحات ۱۹ و ۲۰)

۴۸. ۲ رشد همه چیز محدود است به جز انسان. ارزش هر چیزی محدود است؛ جز انسان.

خداوند دلیل انحرافات را غفلت می‌داند: «اولئک هم الغافلون» (صفحه ۲۱)

۴۹. ۲ غفلت از قیامت: «نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ» غفلت از وظیفه خود: «كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا» همان‌گونه که آیات ما به تو رسید و تو آن‌ها را فراموش کردی». (صفحه ۲۲)

۵۰. ۱ غفلت از محرومان در آیه «وَلَمْ نَكُ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ» بیان شده است و جایگاه غافلان در قرآن کریم پست‌تر از حیوانات بیان شده است: «اولئک کالانعام بل هم اضل» (صفحات ۲۱ و ۲۲)

۵۱. ۳ تعبیر «يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» نشان می‌دهد کار پیامبران، تعلیم کتاب و حکمت و تزکیه بوده است. این موضوع نشان از جایگاه بالای معلمی است، پس تقلیل مفهوم آن به یک شغل ساده، کوتاه‌بینی است. (صفحات ۱۶ و ۱۷)

۵۲. ۱ سخن امام حسین (ع): «این مبلغ در قبال تعلیمات او چه ارزشی دارد؟» نشان از جایگاه رفیع معلمی در نگاه معصومین دارد.

پیامبر (ص): «بالاترین صدقات آن است که انسان چیزی را یاد بگیرد و به دیگران بیاموزد». (صفحات ۱۸ و ۱۹)

۵۳. ۳ ربوبیت زمانی کامل است که براساس علم، حکمت، مصلحت و رحمت باشد. امام سجاد (ع) در دعای مکارم‌الاخلاق از خداوند می‌خواهند: «الهی انطقنی بالهدی و الهمنی التقوی» (صفحات ۱۹ و ۲۰)

۵۴. ۳ معلم تنها علم خود را منتقل نمی‌کند، بلکه می‌تواند همه کمالات را با رفتار، گفتار و اخلاق خود به دیگران منتقل کند، آن زمان که شاگرد به یأس گرایش پیدا می‌کند، روح امید را در او بدمد.

امام باقر (ع): «تمام جنبندگان زمین و ماهیان دریا و هر موجود کوچک و بزرگی که در زمین و آسمان خداست، برای تعلیم‌دهنده امور نیک استغفار می‌کنند». (صفحه ۱۹)

۵۵. ۱ سخن آیت‌الله گلپایگانی بیانگر ارزش «معلمی یک انتخاب صحیح است» می‌باشد که موجب بیمه شدن دیگر مبلغان در برابر توطئه درباریان شد. هر انسانی یک شغل را انتخاب می‌کند، ولی مهم آن است که در آن شغل با چه چیزی سروکار دارد و تأثیر کارش تا کجاست؟ (صفحات ۱۷ و ۱۸)

۵۶. ۴ آیه «کذلک اتک آیاتنا فنسیتها: همان گونه که آیات ما به تو رسید و تو آن‌ها را فراموش کردی» بیانگر کسانی است که آیات الهی را به فراموشی سپرده‌اند و به وظایف خود عمل نمی‌کنند. (صفحه ۲۲)

۵۷. ۴ اگر گوهر انسانیت نابود و مغفول شد، انسان از هر حیوانی پست‌تر می‌گردد همان‌طور که قرآن می‌فرماید: «اولئک کالانعام بل هم اضل» در نقطه مقابل انسان می‌تواند از فرشته هم برتر شود. همان‌طور که یک شهید هفده ساله در وصیت‌نامه خود می‌نویسد: «جسمم را به خاک، روحم را به خدا و راهم را به شما می‌سپارم». (صفحه ۲۱)

۵۸. ۲ اگر انسان درست تربیت شود از فرشته هم برتر می‌شود و چنین وصیت‌نامه‌ای می‌نویسد. چنین شخصی حتماً از انحرافات که قرآن دلیل آن را «اولئک هم الغافلون» عنوان کرده است، پرهیز نموده است. (صفحه ۲۱)

۵۹. ۱ انسان اگر درگیر غفلت‌ها شود: «اولئک هم الغافلون» در زمره کسانی قرار می‌گیرد که قرآن آن‌ها را از حیوانات پست‌تر می‌داند: «اولئک کالانعام بل هم اضل»

یکی از انواع غفلت‌ها، غفلت از توانمندی‌های خود است. (صفحات ۲۱ و ۲۲)

۶۰. ۲ موارد «ج» و «د» مرتبط هستند. معلمی شغل خداوند و جبرئیل است. اولین معلم خداوند و دانش‌آموز او حضرت آدم (ع) بوده است: «عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ»

دقت کنید این آیه بیانگر نقش معلمی انبیا نیست! در دام نیفتید. (صفحه ۱۶)

۶۱. ۱ کسانی که از وظیفه خود غافلند: «کذلک اتک آیاتنا فنسیتها: همان گونه که آیات ما به تو رسید و تو آن‌ها را فراموش کردی» را قرآن از حیوانات هم پست‌تر دانسته است: «اولئک کالانعام بل هم اضل» آن‌ها مثل حیوانات هستند، بلکه پست‌تر. (صفحات ۲۱ و ۲۲)

۶۲. ۳ امام حسین (ع) به معلم فرزندش صد دینار هدیه داد و در پاسخ اعتراض مردم فرمود: «این یقع هذا من عطائه یعنی تعلیم: این مبلغ در قبال تعلیمات او چه ارزشی دارد؟» (کنایه از اینکه ارزش هدیه مادی به پای ارزش تعلیم قرآن نمی‌رسد). (صفحه ۱۹)

۶۳. ۳ سیزده آیه در قرآن به سؤال‌های مردم از پیامبر (ص) اختصاص یافته که با کلمه «یَسْأَلُونَكَ» همراه است. این نشان می‌دهد که پیامبر (ص) معلم مردم بوده است. (صفحه ۱۷)

۶۴. ۲ تقلیل مفهوم معلمی به یک شغل ساده، کوتاه‌بینی است. عالم ربانی، از خداوند متعال صفت ربوبیت را می‌گیرد و به دیگران منتقل می‌کند. انسانی که به این مقام برسد، خدایی می‌شود و همین که خدایی شد انسان‌هایی خدایی تربیت می‌کند. (صفحات ۱۷ و ۲۰)

۶۵. ۲ کشف معدن، استخراج مواد، ذوب مواد، قطعه‌سازی و طراحی قطعات ماشین، مونتاژ قطعات و نظارت بر آن، مسئولیت‌هایی است که در کار معلمی نیز مشابه آن وجود دارد. (صفحه ۲۰)

۶۶. ۲ خداوند دعای حضرت ابراهیم (ع) را این گونه پاسخ داد: «وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» آن را در میان نسلش کلمه ماندگار قرار داد، باشد که آنان (به توحید) بازگردند. (صفحه ۲۲)

۶۷. ۱ کار معلم زدودن غبار غفلت است. ← معلم با گران‌ترین گوهر هستی سروکار دارد. هدایت الهی باید تداوم داشته باشد: «سپه‌دین» ← کار روی فکر افراد ماندگار است. (صفحات ۲۱ و ۲۲)

۶۸. ۱ بررسی موارد: الف اینکه معلمی انتقال تجربه، انقاز غریق و... است نشان می‌دهد که معلمی شغل نیست، عبادت است. ب سخن آیت‌الله گلپایگانی خطاب به طلبه‌هایی بود که معلمی را رها کرده و به دربار رفته بودند و مرتبط با ارزش «معلمی یک انتخاب صحیح است» می‌باشد. ج درخواست حضرت ابراهیم (ع): «واجعل لی لسان صدق فی الآخرین: و در میان آیندگان نام نیکی برای من قرار داده» بیانگر موضوع «کار روی فکر افراد، ماندگار است» می‌باشد. (صفحات ۱۶ و ۱۷ و ۲۲)

۶۹. ۱ فریاد توحید در تاریخ می‌ماند، گرچه مردم زمان به آن گوش نکنند. ماندگاری فریاد توحیدی ابراهیم (ع) در عبارت: «جَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ» را خداوند اعلام کرد. حضرت ابراهیم (ع) برای نسلش دعا کرد: «خدایا! رهبری امت و اقامه نماز را در ذریه من قرار بده». (صفحات ۲۲ و ۲۳)

۷۰. ۴ آیت‌الله گلپایگانی فرمودند: «این راهی که شما پیش گرفته‌ای، الان بیشتر مورد نیاز است و امام زمان (عج) راضی است! ان شاء الله» این سخن نشان می‌دهد که هم کلاس‌داری مهم است و هم مخاطبانی که از نسل نو هستند. (صفحه ۲۳)

۷۱. ۲ حضرت موسی (ع) از فرعون درخواست کرد که «بنی اسرائیل را آزاد کن و همراه ما بفرست». از نشانه‌های فقیه این است که مردم را از شر دشمنانشان آزاد سازد: «أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ» (صفحه ۲۴)

۷۲. ۱ دعای حضرت ابراهیم (ع): «واجعل لی لسان صدق فی الآخرین: و در میان آیندگان نام نیکی برای من قرار بده» خداوند دعای ایشان را پذیرفت تا «لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» باشد که آنان (به توحید) باز گردند. (صفحه ۲۲)

۷۳. ۲ معلمی یک کار مقدس محسوب می‌شود، زیرا عبادتی چندمنظوره است. معلمی شغل خدا و جبرئیل است، چنانچه در سورة الرحمن می‌خوانیم: «الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ» (صفحه ۱۷)

۷۴. ۱ امام سجاد (ع) از خدا می‌خواهند که «الهی انطقنی بالهدی و الهمنی التقوی: خدایا زبانت را به هدایت باز کن و تقوا را به من الهام کن» درخواست ایشان بهره‌مندی از ربوبیت الهی و الهام تقواست. درخواست حضرت ابراهیم (ع) از خداوند «واجعل لی لسان صدق فی الآخرین: و در میان آیندگان نام نیکی برای من قرار بده». (صفحات ۲۰ و ۲۲)

۷۵. ۲ بررسی موارد: الف مدرسه و دانشگاه کارخانه انسان‌سازی است. ← کلاس‌داری را ساده نگیریم. ب سخن آیت‌الله مشکینی به آقای قرائتی ← کلاس‌داری را ساده نگیریم. ج معلم با اخلاق، رفتار و محبت، شاگرد را به درس علاقه‌مند می‌کند. ← معلم کار پنج گروه از مهندسان را می‌کند. (صفحات ۲۰ و ۲۲)

۷۶. ۱ یکی از نشانه‌های فقیه آن است که مردم را از شر دشمنانشان آزاد سازد. حضرت موسی (ع) در عبارت قرآنی: «أَنْ أَرْسَلَ مَعْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ: بنی اسرائیل را آزاد کن و همراه ما بفرست» تلاش می‌کند تا مردم را آزاد کند. دقت کنید عبارت «أَنْقَذَهُمْ مِنْ أَعْدَائِهِمْ» حدیث است نه آیه قرآن. (صفحه ۲۴)